

Ústavný súd Slovenskej republiky

KONEČNÉ STANOVISKO
k novele federálneho ústavného zákona
o ústavnom súde
(Ruská federácia)
CDL-AD(2016)016

predkladá:

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.

predsedníčka Ústavného súdu Slovenskej republiky, členka Benátskej komisie

Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU:

Final Opinion on the Amendments to the Federal Constitutional Law on the Constitutional Court

Preklad a korektúra:

Mgr. Andrea Nagyová, hlavný radca Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Mgr. Žofia Maďarošová, odborný radca Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

KÚS-Spr 517/2018

OBSAH

I. Úvod.....	3
II. Základné informácie a všeobecné poznámky	4
III. Rozhodnutie Ústavného súdu Ruskej federácie č. No. 12- II/2016 z 19. apríla 2016	4
IV. Analýza novely z roku 2015 na základe návštevy delegácie Benátskej komisie a rozhodnutie ústavného súdu z 19. apríla 2016	7
A. Právomoc ruského ústavného súdu vyhlásiť rozhodnutie medzinárodného orgánu za „nevykonateľné“	8
B. Právomoc ústavného súdu preskúmať ústavnosť individuálneho vykonávacieho opatrenia, ako je napríklad príkaz na spravodlivé finančné zadostučinenie	9
C. Nový článok 104 ⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde	10
D. Povinnosť všetkých štátnych orgánov vrátane ústavného súdu zabezpečiť výkon rozhodnutia medzinárodného orgánu	10
E. Zapojenie pôvodných sťažovateľov v konaní pred ESĽP do konania pred ruským ústavným súdom za podmienok rešpektujúcich rovnosť zbraní.....	11
V. Záver	11
PRÍLOHA	14
I. Úvod.....	14
II. Právny základ.....	15
A. Vnútroštátne ustanovenia.....	15
A. Rozhodnutie Ústavného súdu Ruskej federácie zo 14. júla 2015 č. 21-II/2015.....	16
III. Novela z roku 2015.....	19
IV. Všeobecné poznámky.....	21
A. Implementácia medzinárodných zmlúv o ľudských právach do vnútroštátneho právneho poriadku	21
B. Osobitné medzinárodné záväzky vyplývajúce z dohovoru.....	25
C. Metódy riešenia možného napätia medzi rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a vnútroštátnymi právnymi predpismi.....	29
V. Analýza novely z roku 2015	33
VI. Porovnanie nových právomocí Ústavného súdu Ruskej federácie s právomocami iných vybraných európskych ústavných súdov	36
A. Nemecko	36
B. Taliansko.....	37
VII. Závery	38

I. Úvod

1. Prvý podpredseda Výboru pre právne záležitosti Parlamentného zhromaždenia Rady Európy listom z 11. decembra 2015 oznámil, že požiadal Benátsku komisiu o prijatie stanoviska k „návrhu právneho predpisu, ktorý je v konaní pred federálnym parlamentom Ruska a ktorý by ústavnému súdu umožnil určiť, či nálezy medzinárodných orgánov na ochranu základných ľudských práv a slobôd (vrátane Európskeho súdu pre ľudské práva) majú byť implementované alebo nie“. Také stanovisko malo byť prednostne prijaté na 106. plenárnom zasadnutí Benátskej komisie v marci 2016.
2. Federálny zákon Ruskej federácie č. 7-KFZ(CDL-REF(2016)006 (ďalej len „novela z roku 2015“), ktorý mení a dopĺňa federálny zákon č. 1-KFZ z 21. júla 1994 o Ústavnom súde Ruskej federácie (CDL-REF(2016)007; ďalej len „zákon z roku 1994“)¹ bol prijatý Štátnou dumou 4. decembra 2015, ratifikovaný Radou federácie 9. decembra 2015, podpísaný prezidentom 14. decembra 2015 a uverejnený v nasledujúci deň. Zákon vstúpil do platnosti 15. decembra 2015.
3. Ministerstvo spravodlivosti Ruskej federácie (ďalej aj „ministerstvo spravodlivosti“) sa 2. februára 2016 obrátilo na Ústavný súd Ruskej federácie (ďalej aj „ruský ústavný súd“) v súvislosti s možnou neschopnosťou vykonať rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* zo 4. júla 2013.²
4. Po zriadení pracovnej skupiny zloženej z pánov Bogdana Aurescu, Sergia Bartoleho, Iaina Camerona, Paula Craiga, Wolfganga Hoffman-Riema a pána Marina Kuijera prijala Benátska komisia na jej 106. plenárnom zasadnutí (10. – 11. marec 2016) predbežné stanovisko k novele z roku 2015 (CDL-AD(2016)005). Keďže ruské úrady neboli schopné prijať pracovnú skupinu na diskusiu o novele pred marcovým zasadnutím, stanovisko bolo prijaté ako predbežné a dohodlo sa, že konečné rozhodnutie bude pripravené na júnové zasadnutie.
5. Ústavný súd Ruskej federácie 19. apríla 2016 vydal rozsudok vo veci „týkajúcej sa riešenia otázky vykonania rozsudku ESLP zo 4. júla 2013 vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* v súlade s Ústavou Ruskej federácie, pokiaľ ide o návrh Ministerstva spravodlivosti Ruskej federácie“ (CDL-REF(2016)033).
6. Delegácia Benátskej komisie (pán Bogdan Aurescu a pani Simona Granata-Menghini) pricestovala 27. a 28. apríla 2016 do Moskvy a Petrohradu, kde sa stretla s predstaviteľmi ministerstva zahraničných vecí, ministerstva spravodlivosti, ústavného súdu a ústavu legislatívy a komparatívneho práva. Benátska komisia by im rada poďakovala za konštruktívne stretnutie.
7. Predložené konečné stanovisko bolo pripravené na základe poznámok spravodajcov a prijaté bolo Benátskou komisiu na jej 107. plenárnom zasadnutí (Benátky, 10. – 11. jún 2016).

---

¹ www.ksrf.ru/en/Decision/.../2016_April_19_12-P.pdf

² [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["11157/04"\],"itemid":\["001-122260"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

II. Základné informácie a všeobecné poznámky

8. Základné informácie a všeobecné poznámky týkajúce sa novely z roku 2015, ako aj porovnanie kompetencií Ústavného súdu Ruskej federácie a iných európskych ústavných súdov sú uvedené v kapitolách II, III, IV, a VI predbežného stanoviska. Kapitoly V a VII predbežného stanoviska sa považujú za platné v znení, ako sú doplnené týmto stanoviskom.

III. Rozhodnutie Ústavného súdu Ruskej federácie č. No. 12- II/2016 z 19. apríla 2016

9. Ruský ústavný súd vo svojom rozhodnutí z 19. apríla 2016 preskúmal otázku možnosti výkonu rozhodnutia ESLP zo 4. júla 2013 vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* vo vzťahu k Ústave Ruskej federácie (ďalej aj „ruská ústava“). Návrh na ústavnom súde predložil zástupca Ruskej federácie pred ESLP (zástupca vlády) a námestník ministra spravodlivosti na základe „objavených neistôt v otázke možnosti vykonania“ už spomenutého rozhodnutia.

10. Pred prijatím rozhodnutia prebehlo na ruskom ústavnom súde verejné pojednávanie, na ktorom sa zúčastnil sťažovateľ pán Anchugov, rovnako ako aj zástupca druhého sťažovateľa pána Gladkova. Obaja sťažovatelia boli prepustení z väzenia. Podľa zástupcov ruského ústavného súdu, ktorí zastupovali ústavný súd na stretnutiach 27. a 28. apríla 2016, prítomnosť sťažovateľov bola vyžiadaná priamo sťažovateľmi a bolo im to umožnené *ad hoc*, keďže zatiaľ neexistuje schválený postup týkajúci sa riešenia prípadov vyplývajúcich z uplatňovania novely z roku 2015 pred ruským ústavným súdom.

11. Ústavný súd Ruskej federácie na začiatku uviedol, že ruský ústavný poriadok nie je podriadený európskemu systému Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd (ďalej aj „dohovor“) a že v záujme účinnosti jeho noriem by mal ESLP rešpektovať národné ústavné identity. Súd však „uznal základný význam európskeho systému ochrany ľudských práv a slobôd, že rozhodnutia ESLP sú jeho súčasťou“ a bol „pripravený hľadať právny kompromis v záujme zachovania tohto systému, pričom si vyhradzuje právo na vymedzenie stupňa svojej pripravenosti naň, keďže zatiaľ je to Ústava Ruskej federácie, ktorá vymedzuje hranice kompromisu v tejto otázke“. Ústavný súd „ako posledná inštancia“ riešenia otázky možnosti vykonania rozhodnutí ESLP musí nájsť „rozumnú rovnováhu pri vykonávaní tejto právomoci tak, aby ním prijaté rozhodnutia na jednej strane odpovedali zneniu a duchu rozhodnutia ESLP a na druhej strane neprišli do konfliktu so základnými zásadami ústavného poriadku Ruskej federácie a právnou úpravou v oblasti práv a slobôd človeka a občana ustanovených Ústavou Ruskej federácie“.³

12. Ruský ústavný súd následne prišiel k analýze zásad vyvinutých ESLP v oblasti zbavenia práv väzňov. Rovnako tiež analyzoval ústavné ustanovenia a zásady o uznaní a možnosti pozbavenia volebných práv. Na základe predchádzajúcich sovietskych/ruských ústav a na základe prebiehajúcich úprav súčasnej ústavy uviedol, že vôľa ústavodarcu spočívala v tom, aby všetci odsúdení „držaní na miestach výkonu trestu odňatia slobody na základe rozhodnutia súdu“ boli pozbavení volebných práv. To znemožnilo vykladať čl. 32 ruskej ústavy inak. Na druhej strane, keď bol ratifikovaný dohovor Ruskom, nebola

³ Ústavný súd Ruskej federácie, rozhodnutie č. 12-P/2016 z 19. apríla 2016, CDL-REF(2016)033, bod 1.2, s. 5

spochybnená otázka súladu medzi čl. 32 a čl. 3 protokolu I, čo podľa ústavného súdu znamená, že v tom čase boli tieto dve ustanovenia v súlade. Podľa rozhodnutia ESĽP vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* bol navrhnutý taký výklad čl. 3 protokolu I, ktorý „implicitne predpokladá zmenu čl. 32 ods. 2 Ústavy Ruskej federácie, na ktorú Rusko počas ratifikácie [dohovoru] neudelilo súhlas. Rozpor s ruskou ústavou neexistoval vo vzťahu k dohovoru ako takému, ale len vo vzťahu k interpretácii danej ESĽP vo veci zbavenia práv väzňov, „ktorá nesledovala ustálenú judikatúru ESĽP, ale ju prelamovala (evolutívny výklad)“. Z pohľadu ruského ústavného súdu nebol žiaden konsenzus medzi členskými štátmi Rady Európy v tejto otázke, pričom pre ESĽP bol nevyhnutný na to, aby mohol podať evolučnú interpretáciu.⁴

13. Ruský ústavný súd zopakoval, že neexistoval dôvod na to, aby bol zákaz obsiahnutý v čl. 32 vykladaný ako absolútny a že federálny zákonodarca nemal diskrečnú právomoc na odstránenie zákazu určitých kategórií väzňov. Konštatoval, že bol oprávnený vo výnimočnom prípade nesúhlasiť (s ESĽP), avšak bol pripravený nájsť legálny kompromis v rámci limitov, ktoré umožňuje ruská ústava. Ruský ústavný súd sa zaviazal prijať zodpovedný a zdržanlivý prístup k riešeniu otázky vykonávania rozhodnutí ESĽP.⁵

14. Ústavný súd interpretoval čl. 32 ústavy v tom zmysle, že sa týka „odsúdenej osoby izolovanej od spoločnosti držanej na miestach výkonu trestu odňatia slobody“, z čoho vyvodil, že „odňatie slobody“ má byť v tomto kontexte chápané ako „osobitný druh trestnej sankcie“. Pozbavenie volebných práv bolo uložené len v spojení s týmto špeciálnym druhom trestu; jednotlivci, ktorí vykonávajú iné druhy trestov, neboli pozbavení volebných práv. Odňatie slobody v tomto zmysle nemožno uložiť za trestné činy malej závažnosti okrem prípadov priťažujúcich okolností. V dôsledku toho súdy pri ukladaní trestu odňatia slobody v koloniálnych osadách alebo nápravno-pracovných kolóniách zohľadnia efekt tohto výroku na pozbavenie volebných práv. Ústavný súd preto nesúhlasí s konštatovaním ESĽP, že ruský systém pozbavenia volebných práv odsúdených väzňov bol zavedený automaticky a nerozlišujúcim spôsobom, ktorý neberie do úvahy dĺžku trestu alebo povahu a závažnosť trestného činu, a nebol založený na individuálnom rozhodnutí vydanom v rámci diskrečnej právomoci, ktoré stanovuje spojenie medzi potrebou pozbavenia volebných práv a okolnosťami konkrétneho prípadu. Ústavný súd uviedol štatistické údaje o tom, že v roku 2015 počet osôb odsúdených na skutočné odňatie slobody, a teda aj pozbavenie volebných práv bol podstatne menší než počet osôb odsúdených za menej závažné trestné činy, za ktoré neboli zbavení volebného práva.⁶

15. Ústavný súd sa následne zaoberal praxou ESĽP s cieľom uviesť všeobecné opatrenia, ktoré musí žalovaný štát prijať ako následok toho, že ESĽP vyslovil porušenie práva. Ruský ústavný súd pripomenul, že prislúcha predovšetkým dotknutému štátu, aby pod dohľadom Výboru ministrov vybral prostriedky, ktoré sa majú použiť vo vnútroštátnom práve na splnenie jeho povinností podľa čl. 46 dohovoru. V rozsudkoch, ktoré konštatujú systematické porušovanie dohovoru, by ESĽP mohlo pomôcť štátu identifikovať typ

---

⁴ Ibidem, bod 4.1 – 4.3, s. 6 – 12.

⁵ Ibidem, bod 4.4, s. 13 – 14.

⁶ Ibidem, bod 5.1 – 5.3, s. 14 – 18.

opatrenia, ktoré môže byť prijaté na vyriešenie situácie; ESĽP by mohol tiež označiť jedno konkrétne opatrenie pre prípad, že povaha stanoveného porušenia dohovoru spôsobila obmedzenie voľby opatrení. V prípade *Anchugov a Gladkov v. Rusko* ESĽP navrhol, aby Ruská federácia vykonala jeho rozhodnutie formou politického procesu alebo výkladom ruskej ústavy v súlade s dohovorom. Ruský ústavný súd konštatoval, že výklad čl. 32, ktorý je navrhnutý v rozhodnutí spolu s príslušnou súdnou praxou, nepredstavoval žiaden rozpor s čl. 3 protokolu I.⁷

16. Ruský ústavný súd napriek tomu uviedol, že federálny zákonodarca mal právomoc „optimalizovať systém trestných sankcií vrátane premeny jednotlivých režimov výkonu trestu odňatia slobody na alternatívne druhy sankcií“ a novelizovať trestné a trestno-výkonné právne predpisy s cieľom premeniť tresty v koloniálnych osadách na neúmyselné trestné činy a úmyselné trestné činy malej závažnosti na osobitný druh trestnej sankcie nezahŕňajúci pozbavenie volebných práv.⁸

17. Ústavný súd ďalej vyjadril názor, že ESĽP mal preskúmať osobité okolnosti prípadu pána Anchugova a pána Gladkova, a nie ruské právne predpisy *in abstracto*. Podľa štandardov, ktoré vypracoval ESĽP, pozbavenie volebných práv v dôsledku spáchania závažného trestného činu, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 3 a viac rokov, neporušil zásadu proporcionality. Dvaja sťažovatelia boli po zmene trestu smrti na trest odňatia slobody odsúdení na 15 rokov, a tak ich pozbavenie volebných práv neodporovalo čl. 3 Protokolu I.⁹

18. Ústavný súd sa nakoniec zaoberal otázkou, či musia byť prijaté opatrenia individuálneho charakteru, a v prvom rade konštatoval, že bolo nemožné ponúknuť *restitutio in integrum* v súvislosti s predchádzajúcimi voľbami v rokoch 2000 až 2008. V každom prípade, opätovné preskúmanie pozbavenia volebných práv sťažovateľov nebolo prípustné, pretože boli odsúdení za obzvlášť závažné zločiny.¹⁰

19. Ústavný súd teda rozhodol: že bolo nemožné vykonať rozhodnutie ESĽP vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* prostredníctvom zmeny právnych predpisov Ruskej federácie tak, aby sa z pozbavenia volebných práv vylúčili niektoré kategórie odsúdených osôb vykonávajúcich trest na miestach výkonu trestu odňatia slobody; že výkon rozhodnutia bol možný v rozsahu, v akom to znamenalo zabezpečenie spravodlivosti, proporcionality a diferenciacie uplatňovania pozbavenia volebných práv (keďže išlo o prípad spadajúci do súčasného trestného systému); že federálny zákonodarca bol kompetentný optimalizovať trestný systém vrátane premeny jednotlivých režimov výkonu trestu odňatia slobody na alternatívne tresty bez pozbavenia volebných práv a že výkon opatrení individuálneho charakteru bol nemožný.¹¹

---

⁷ Ibidem, bod 5.4, s. 18.

⁸ Ibidem, bod 5.5, s. 19.

⁹ Ibidem, bod 6, s. 19 – 20.

¹⁰ Ibidem, bod 7, s. 20.

¹¹ Ibidem, s 21 – 22.

20. Počas návštevy 27. a 28. apríla 2016 zástupcovia ruského ústavného súdu zdôraznili, že aj keď rozhodnutie ústavného súdu je v tejto veci (rovnako ako v akejkolvek inej veci) záväzné, v ňom obsiahnutý odkaz na kompetenciu federálneho zákonodarcu zmeniť právnú úpravu je len návrh, inými slovami možnosť, ktorá môže a nemusí byť využitá parlamentom. Rovnako zástupcovia ministerstva spravodlivosti potvrdili, že návrh ruského ústavného súdu je len odporúčanie, a spomenuli, že je príliš skoro na to, aby sa vyjadrili, či budú iniciovať (alebo nie) legislatívny návrh na zmenu právnej úpravy, keďže ministerstvo ešte stále posudzuje právne dôsledky rozhodnutia z 19. apríla.

IV. Analýza novely z roku 2015 na základe návštevy delegácie Benátskej komisie a rozhodnutie ústavného súdu z 19. apríla 2016

21. Benátska komisia v predbežnom stanovisku vyjadrila vážne obavy o súlad novely z roku 2015 s povinnosťami Ruskej federácie vyplývajúcimi z medzinárodného práva, predovšetkým s čl. 46 dohovoru. Benátska komisia zistila najmä:

- a. že ústavnému súdu by sa nemala udeliť právomoc vyhlásiť rozhodnutie medzinárodného orgánu za „nevykonateľné“, ale len na posúdenie súladu určitého spôsobu výkonu rozhodnutia navrhnutého ruskými úradmi s ruskou ústavou okrem spôsobu, ktorý výslovne uvádza ESLP;
- b. že ústavný súd by mal mať právomoc posúdiť ústavnosť individuálneho vykonávacieho opatrenia, ako je napríklad príkaz na spravodlivé finančné zadost'učinenie;
- c. že nový čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde (ktoré stanovujú, že po vydaní rozhodnutia ústavného súdu, v ktorom vyhlási rozhodnutie ESLP za nevykonateľné, nemôže Ruská federácia prijať žiadne vykonávacie opatrenia) by mali byť odstránené, keďže sú v rozpore s povinnosťami, ktoré vyplývajú z Viedenského dohovoru o zmluvnom práve a z čl. 46 dohovoru;
- d. že všetky štátne orgány, aj ústavný súd, mali povinnosť nájsť vhodné opatrenia – vrátane alternatívnych (napríklad, ale nie len, zmeniť právny rámec vrátane ústavy), ak určitý spôsob nie je v súlade s ústavou – na výkon rozhodnutia medzinárodného orgánu;
- e. a napokon, že pôvodní sťažovatelia v konaní pred ESLP potrebujú byť zahrnutí v konaní pred ústavným súdom v zmysle rešpektovania zásady rovnosti zbraní.

22. Predkladané konečné stanovisko vychádza z analýzy uvedenej v predbežnom stanovisku. Nasledujúce úvahy zohľadňujú informácie o novele z roku 2015 zozbierané počas návštevy v Ruskej federácii. Benátska komisia zdôrazňuje, že nie je oprávnená riešiť otázku výkonu rozsudku ESLP vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko*, na ktorú je kompetentný výlučne Výbor ministrov Rady Európy.

A. Právomoc ruského ústavného súdu vyhlásiť rozhodnutie medzinárodného orgánu za „nevykonateľné“

23. Konštatovanie, že celé rozhodnutie sa považuje za nevykonateľné, znamená, že *podľa platnej ústavy* neexistuje žiaden spôsob výkonu takého rozhodnutia. V takom prípade ostáva už len jedna možnosť, ako môže štát rešpektovať svoj medzinárodný záväzok dodržať také rozhodnutie, a to novelizovať ústavu.

24. Nie je veľmi časté, aby na nápravu porušenia alebo na predchádzanie ďalšieho porušenia dohovoru boli potrebné novely ústavy. Bolo však už viacero prípadov, keď viacero zodpovedných štátov náležite iniciovalo proces na reformu ústavy vedúci k novelám, ktoré boli Výborom ministrov Rady Európy neskôr považované za vhodné opatrenia všeobecného charakteru.¹² Tieto štáty tak urobili bez rozhodnutia ústavného súdu, ktorý by vyhlásil nemožnosť nájsť ústavný spôsob výkonu. Ruské úrady však Benátskej komisii vysvetlili, že cieľom novely z roku 2015 bolo odstrániť z exekutívnej moci právomoc dosiahnuť takýto záver. Táto právomoc z ich pohľadu prirodzene prináleží ústavnému súdu. Z toho dôvodu bol v súlade s novým konaním splnomocnený zástupca vlády na to, aby predložil ústavnému súdu rozhodnutie ESLP obsahujúce „objavený rozpor“ s ústavou a žiadal, aby ústavný súd preskúmal a posúdil, či existujú možnosti na vykonanie.

25. Aj keď dosiaľ existuje len jeden prípad aplikácie novely z roku 2015, a preto nie je možné určiť, či bude v budúcnosti rovnaká prax, Benátska komisia je toho názoru, že ústavný súd by nemal byť poverený úlohou identifikácie všetkých spôsobov výkonu rozhodnutia medzinárodného orgánu. Výber najlepšieho spôsobu vykonania rozhodnutia prijatého medzinárodným súdom je politická a administratívna záležitosť, a nie ústavnoprávna a primárne ide o zodpovednosť vlády. Ak by bol ústavný súd poverený celou otázkou výkonu, riskovalo by sa, že by sa stal politickým arbitrom vo všetkých sporoch, ktoré sa týkajú medzinárodných rozhodnutí. Ústavný súd môže byť užitočný pri výkone rozhodnutí medzinárodných orgánov, ale môže vystupovať len v role „negatívneho zákonodarcu“: nemôže aktívne vytvárať nové normatívne akty (na podzákonnej, zákonnej alebo ústavnej úrovni), ktoré by sa vyžadovali v postupe výkonu rozhodnutia. V dôsledku toho konštatovanie neústavnosti určitého spôsobu výkonu rozhodnutia medzinárodného súdu má byť východiskovým bodom práce iných štátnych mocí/orgánov. Ústavný súd môže byť preto požiadaný (len) o posúdenie, či konkrétna forma alebo spôsob(opatrenia) vykonania vyvoláva otázku ústavnosti (také prípady by mali byť skôr výnimočné). Je jasné, že v rámci tohto posúdenia, pokiaľ ide o ústavnosť, môže ústavný súd, ak je to možné, uviesť alternatívny spôsob výkonu, ktorý dosiahne „legálny kompromis“ spomínaný v rozhodnutí z 19. apríla.

26. Ako už Benátska komisia povedala vo svojom predbežnom stanovisku, konštatovanie, že celé rozhodnutie je „nevykonateľné“, predstavuje problém. „Nevykonateľné“ rozhodnutie v zmysle, že neexistuje ústavný spôsob výkonu rozhodnutia, nevyhnutne poukazuje na jediné riešenie, ktoré je v súlade s medzinárodnými záväzkami štátu, a to novelizovanie ústavy (čo

---

¹² Novely ústavy boli vykonané ako všeobecné vykonávacie opatrenia najmä v Grécku, Maďarsku, Taliansku, Slovenskej republike a v Turecku, (pozri <http://www.coe.int/en/web/execution/home>).

samozrejme nemôže ústavný súd uviesť ako spôsob výkonu rozhodnutia). V dôsledku toho je diskrečná právomoc štátnych orgánov značne obmedzená. Novela z roku 2015 (nový čl. 104⁴ ods. 2 a 106 ods. 2 federálneho zákon a ústavnom súde) aj explicitne radikálne vylučuje – aspoň podľa znenia – možnosť novelizovať ústavu na základe toho, že sa ustanoví, že neexistujú opatrenia na vykonanie rozhodnutia v prípade jeho nevykonateľnosti. Tento konečný postoj spočívajúci vo vzdaní sa vykonať rozsudok je v rozpore s medzinárodnými záväzkami štátu. Naopak, konštatovanie ústavného súdu, že spôsob výkonu navrhnutý zástupcom vlády (alebo iným štátnym orgánom) nie je ústavne prijateľný, nevyvoláva žiaden problém, keďže otázka výkonu je následne ponechaná na iné štátne inštitúcie (vládu, parlament), ktoré sú zodpovedné podľa medzinárodného práva za vykonanie rozhodnutí (pozri odporúčania uvedené v ďalšej časti textu). Ústavný súd preto neriskuje vstup do konfliktu s medzinárodnou organizáciou alebo medzinárodným súdom.

27. Benátska komisia sa domnieva, že otázka výkonu rozhodnutí medzinárodných orgánov by nemala byť ako celok delegovaná na ústavný súd; Benátska komisia preto odporúča, aby bolo znenie revidovaného federálneho zákona o ústavnom súde novelizované tak, aby ustanovilo, že zástupca vlády (alebo iný štátny orgán) môže žiadať o rozhodnutie ústavného súdu o súlade konkrétneho spôsobu výkonu, ktorý má v úmysle prijať, s ruskou ústavou, ak má pochybnosti, že taký spôsob môže vyvolávať otázky ústavnosti.

B. Právomoc ústavného súdu preskúmať ústavnosť individuálneho vykonávacieho opatrenia, ako je napríklad príkaz na spravodlivé finančné zadosťučinenie

28. Ak aj je prípustné, aby otázku súladu vykonávacieho opatrenia všeobecného charakteru s ústavou riešil ústavný súd, to isté nemožno povedať o individuálnom opatrení, predovšetkým v prípade príkazu na spravodlivé finančné zadosťučinenie.

29. Novela z roku 2015 nevylučuje, aby bol príkaz na spravodlivé finančné zadosťučinenie vydaný v konaní pred ústavným súdom. Počas návštevy 27. a 28. apríla 2016 bolo jasné, že ruské úrady v zásade nevylučujú túto možnosť; podľa nich to závisí na konkrétnom prípade. V prípade *Anchugov a Gladkov* sa nevyskytli žiadne príkazy na spravodlivé finančné zadosťučinenie; preto toto rozhodnutie z tohto hľadiska nepredstavuje užitočný precedens. Navyše, aj keď rozhodnutie ESĽP neuvádzalo individuálne opatrenie, v rozhodnutí z 19. apríla ruský ústavný súd dospel k záveru, že „výkon rozhodnutia ESĽP zo 4. júla 2013... pokiaľ ide o opatrenie individuálneho charakteru... je nemožný“. V rozhodnutí z 19. apríla uviedol, že kritériom na posúdenie vykonateľnosti rozhodnutia je „jeho súlad so základnými zásadami ústavného poriadku Ruskej federácie a s právnou úpravou v oblasti práv a slobôd človeka a občana uvedenou v Ústave Ruskej federácie“.¹³

30. Je veľmi ťažké predstaviť si, že príkaz na zaplatenie určitej sumy peňazí možno považovať za protiústavný vzhľadom na kapitoly 1 a 2 ústavy. Keďže to však nemusí byť úplne vylúčené, Benátska komisia odporúča, aby revidovaný federálny zákon o Ústavnom

---

¹³ Tieto korešpondujú s kapitolami 1 a 2 Ústavy Ruskej federácie, ktoré spolu s kapitolou 9 o zmene a revízii ústavy nemôžu byť zmenené Federálnym zhromaždením. Na zmenu týchto kapitol je potrebné rozhodnutie Ústavodarného zhromaždenia o prijatí novej ústavy (čl. 134 ústavy).

súde Ruskej federácie explicitne vylúčil príkazy na zaplatenie určitej sumy peňazí (ak ide o spravodlivé zadosťučinenie, rovnako ako aj súdne poplatky) z právomoci ústavného súdu.

C. Nový článok 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde

31. Podľa nového čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde po rozhodnutí ústavného súdu o nevykonateľnosti rozhodnutia ESLP Ruská federácia nemôže prijať žiadne vykonávacie opatrenie. Ako už Benátska komisia uviedla vo svojom predbežnom stanovisku, tieto ustanovenia sú v priamom konflikte s povinnosťami vyplývajúcimi z Viedenského dohovoru o zmluvnom práve a z čl. 46 dohovoru.

32. Benátska komisia v predbežnom stanovisku zistila, že novela z roku 2015 predstavuje riešenie „všetko alebo nič“ (ods. 73): „vychádzajú z premisy, že možný konflikt musí byť vyriešený buď odmietnutím implementovať rozhodnutie ESLP – čo je neprípustné – alebo vyhlásením, že nie je konflikt medzi rozhodnutím a ruskou ústavou, „čierna alebo biela alternatíva“. Na 106. plenárnom zasadnutí zástupcovia Ruska argumentovali, že ruský ústavný súd sa v prípade, že prekážku výkonu nie možné odstrániť, mohol obrátiť na Federálne zhromaždenie, aby prijalo ďalšie opatrenia, a že ústavný súd pri posúdení vykonateľnosti rozhodnutia ESLP by nemal prístup „čierny alebo biely“, ale snažil by sa zosúladiť ústavu a rozhodnutie a uviesť prostriedky na zabránenie ďalším kolíziám. Vo svojom rozsudku z 19. apríla vykladal čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 relatívne pružným spôsobom; rozhodnutie vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* vyhlásil za nevykonateľné na základe analogického výkladu čl. 32 ústavy a následnej legislatívnej reformy, a zistil, že ruský ústavný poriadok už spĺňa kritériá pre aplikáciu čl. 3 protokolu 1 dohovoru. Ruský ústavný súd však uviedol možnú legislatívnu reformu, ktorú má federálny zákonodarca právomoc iniciovať a ktorá by predstavovala lepšie vykonanie rozhodnutia ESLP. Aj napriek zisteniu nevykonateľnosti preto postúpil prípad iným štátnym orgánom, hoci jeho odporúčania nie sú záväzné (pozri ods. 20). Zároveň však efektívnosť prístupu ruského ústavného súdu pri uplatňovaní novely z roku 2015 nemožno riadne preskúmať dovtedy, kým odporúčaná legislatíva nie je prijatá (ak bude prijatá) a neexistuje následná prax ústavného súdu pri aplikovaní novely z roku 2015.

33. Zatiaľ čo sa zdá byť jasné, že ústavný súd nevyčerpal svoje úsilie na to, aby sa vyhol konfliktu so Štrasburgom, čo je vítané, Benátska komisia trvá na odporúčaní, aby sa odstránil nový čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde.¹⁴

D. Povinnosť všetkých štátnych orgánov vrátane ústavného súdu zabezpečiť výkon rozhodnutia medzinárodného orgánu

34. Benátska komisia tak, ako uviedla v predbežnom stanovisku a vyššie, zdôrazňuje, že výkon rozhodnutia medzinárodného orgánu je povinnosťou štátu ako celku, a teda všetkých jeho inštitúcií. Z toho dôvodu opakuje svoje odporúčanie, aby revidovaný federálny zákon obsahoval ustanovenie výslovne uvádzajúce, že ak ústavný súd zistí, že *stanovený spôsob*

---

¹⁴ Počas návštevy 27. a 28. apríla 2016 zástupcovia ústavného súdu uviedli, že nevidia dôvod na úpravu novely z roku 2015 tak, ako to navrhuje Benátska komisia.

(pozri vyššie) je v rozpore s ústavou, tak vec musí byť posunutá naspäť výkonnej moci a iným štátnym inštitúciám na ďalšie konanie, aby sa našiel alternatívny spôsob výkonu rozhodnutia medzinárodného orgánu bez vylúčenia akejkoľvek možnosti na tento účel.

E. Zapojenie pôvodných sťažovateľov v konaní pred EŠLP do konania pred ruským ústavným súdom za podmienok rešpektujúcich rovnosť zbraní

35. Benátska komisia tým, že vo svojom predbežnom stanovisku poznamenala, že ruský ústavný súd mohol rozhodnúť vo veci „bez pojednávania“, nastolila otázku primeranej ochrany práva pôvodných sťažovateľov na predloženie ich pripomienok za rovnakých podmienok ako ruské orgány pred štrasburským súdom.

36. V konaní súvisiacom s prípadom *Anchugov a Gladkov* ruský ústavný súd nariadil verejné pojednávanie a obaja sťažovatelia boli pozvaní, aby sa ho zúčastnili. Jeden tak urobil osobne a druhý prostredníctvom zástupcu. Ústavný súd Benátskej komisii vysvetlil, že má právomoc predvolať akéhokoľvek svedka alebo znalca, ak to považuje za potrebné.

37. Vzhľadom na uvedené skutočnosti si Benátska komisia nemyslí, že to, ak ústavný súd rozhodne o veci podľa novely z roku 2015 bez pojednávania, ohrozuje ako také rešpektovanie práv pôvodných sťažovateľov na predloženie ich tvrdení. Avšak v rámci vysvetlení poskytnutých ústavným súdom (pozri ods. 10) Benátska komisia odporúča, aby sa do rokovacieho poriadku ruského ústavného súdu zahrnuli primerané pravidlá upravujúce prítomnosť pôvodných sťažovateľov na pojednávaní, ak sa také koná, alebo ich právo na predloženie písomného stanoviska, ak sa pojednávanie nekoná.

V. Záver

38. Benátska komisia chce zdôrazniť, že výkon rozhodnutí EŠLP je jednoznačnou a naliehavou právnou povinnosťou, ktorej rešpektovanie je životne dôležité pre zachovanie a podporu zásad a hodnôt európskeho kontinentu. Komisia tomu prikladá najväčší význam.

39. Benátska komisia vo svojom predbežnom stanovisku predstavila základné informácie a všeobecné poznámky, ktoré neboli v tomto stanovisku zopakované. Čo sa týka analýzy novely z roku 2015 uvedenej v predbežnom stanovisku, ostáva v platnosti v rozsahu nasledujúcich nových úvah vychádzajúcich z informácií získaných počas návštevy Ruskej federácie a z rozhodnutia ruského ústavného súdu z 19. apríla vo veci *Anchugov a Gladkov*.

40. Novela zákona o Ústavnom súde Ruskej federácie z roku 2015 mu dala právomoc vyhlásiť rozhodnutie medzinárodného súdu, predovšetkým EŠLP, za „nevykonateľné“. V zatiaľ jedinom konaní vedenom podľa novely z roku 2015 zástupca vlády postúpil ruskému ústavnému súdu celé rozhodnutie medzinárodného súdu so žiadosťou, aby identifikoval možný spôsob jeho výkonu a preskúmal, či sú v súlade s ústavou.

41. Benátska komisia je toho názoru, že ústavný súd by nemal byť poverený úlohou identifikovať spôsoby výkonu rozhodnutia medzinárodného súdu. Výber najlepšieho spôsobu výkonu je skutočne politická/administratívna záležitosť, a nie ústavnoprávna, a je primárne

zodpovednosťou vlády. Ak by bol ústavný súd poverený riešením celej otázky vykonávania, riskovalo by sa, že by sa stal politickým arbitrom vo všetkých sporoch, ktoré sa týkajú medzinárodných rozhodnutí. Požiadaný môže byť preto (len) o posúdenie, či konkrétna forma alebo spôsob (opatrenia) vykonania vyvoláva otázku ústavnosti (také prípady by mali byť skôr výnimočné). Zatiaľ čo konštatovanie ústavného súdu, že celé rozhodnutie je nevykonateľné, je problematické, jeho konštatovanie, že určitý daný spôsob výkonu rozhodnutia navrhnutý zástupcom vlády (alebo iným štátnym orgánom) je ústavne neprijateľný, nevyvoláva otázku ústavnosti, ak je následne výkon rozhodnutia postúpený späť na iné štátne orgány (vláda, parlament), ktoré sú zodpovedné podľa medzinárodného práva za vykonanie rozhodnutí.

42. Podľa názoru Benátskej komisie je v dôsledku toho veľmi dôležité, aby revidovaný federálny zákon o ústavnom súde ustanovil, že ak ruský ústavný súd zistí, že určený spôsob výkonu je v rozpore s ústavou, bola otázka výkonu postúpená exekutívnej moci a iným štátnym orgánom na ďalšie konanie. Ustanovenie, ktoré hovorí, že po jeho rozhodnutí o nevykonateľnosti rozhodnutia nemožno prijať žiadne opatrenie, je v priamom rozpore s medzinárodnými povinnosťami Ruska podľa Viedenského dohovoru o zmluvnom práve a čl. 46 dohovoru a malo by byť preto odstránené.

43. Ak je prípustné, aby otázku súladu vykonávacieho opatrenia všeobecného charakteru s ústavou riešil ústavný súd, to isté neplatí pre individuálne opatrenia, ako je príkaz na spravodlivé finančné zadosťučinenie.

44. Možnosť ruského ústavného súdu skúmať prípady, ktoré mu boli predložené v rámci tohto konania bez pojednávania, sama osebe neohrozuje právo pôvodného sťažovateľa na predloženie vyjadrenia. Benátska komisia odporúča, aby sa do rokovacieho poriadku ústavného súdu zahrnuli primerané pravidlá upravujúce prítomnosť pôvodných sťažovateľov na pojednávaní, ak sa také koná, alebo ich právo na predloženie písomného stanoviska, ak sa pojednávanie nekoná.

45. Aby bola novela z roku 2015 v súlade s medzinárodnými štandardmi, Benátska komisia odporúča novelizovať revidovaný federálny zákon o ruskom ústavnom súde, a to takto:

- a. ustanoviť, že zástupca vlády (alebo iný štátny orgán) môže žiadať ústavný súd, aby rozhodol o súlade konkrétneho spôsobu, ktorým chcú ruské orgány vykonať rozhodnutie, s ruskou ústavou, ak pochybujú o tom, že takýto už určený spôsob môže vyvolať problém ústavnosti; spôsob vykonania, ktorý uviedol ESLP vo svojom rozhodnutí, nemôže podliehať takému postupu;
- b. ustanoviť, že ústavný súd nemá právomoc posúdiť ústavnosť individuálneho vykonávacieho opatrenia, predovšetkým príkaz na spravodlivé peňažné zadosťučinenie;
- c. odstrániť čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 ods. 2 federálneho zákona o ústavnom súde;
- d. ustanoviť, že ak ústavný súd zistí, že určený spôsob je v rozpore s ústavou, vec musí byť posunutá naspäť výkonnej moci a iným štátnym inštitúciám na ďalšie konanie,

aby sa našiel alternatívny spôsob výkonu rozhodnutia medzinárodného orgánu bez vylúčenia akejkoľvek možnosti na tento účel.

46. Benátska komisia ostáva k dispozícii ruským úradom pre prípad poskytnutia ďalšej pomoci, ak to bude potrebné.

PRÍLOHA
CDL-AD(2016)005

PREDBEŽNÉ STANOVISKO
K NOVELE FEDERÁLNEHO ZÁKONA
O ÚSTAVNOM SÚDE RUSKEJ FEDERÁCIE

I. Úvod

47. Prvý podpredseda Výboru pre právne záležitosti Parlamentného zhromaždenia Rady Európy listom z 11. decembra 2015 oznámil, že požiadal Benátsku komisiu o prijatie stanoviska k „návrhu právneho predpisu, ktorý je v konaní pred Federálnym parlamentom Ruska a ktorý by ústavnému súdu umožnil určiť, či nálezy medzinárodných orgánov na ochranu základných ľudských práv a slobôd (vrátane Európskeho súdu pre ľudské práva) majú byť implementované alebo nie“. Také stanovisko malo byť prednostne prijaté na 106. plenárnom zasadnutí Benátskej komisie v marci 2016.

48. Federálny zákon Ruskej federácie č. 7-KFZ(CDL-REF(2016)006, ktorý mení a dopĺňa federálny zákon č. 1-KFZ z 21. júla 1994 o Ústavnom súde Ruskej federácie (CDL-REF(2016)007, bol prijatý Štátnou dumou 4. decembra 2015, ratifikovaný Radou federácie 9. decembra 2015, podpísaný prezidentom 14. decembra 2015 a uverejnený v nasledujúci deň. Zákon vstúpil do platnosti 15. decembra 2015.

49. Ministerstvo spravodlivosti Ruskej federácie sa 2. februára 2016 obrátilo na ústavný súd v súvislosti s možnou neschopnosťou vykonať rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci *Anchugov a Gladkov v. Rusko* zo 4. júla 2013.

50. Bola zostavená pracovná skupinka pozostávajúca z pánov Bogdana Aurescu, Sergia Bartoleho, Iaina Camerona, Paula Craiga, Wolfganga Hoffman-Riema a pána Marina Kuijera.

51. Keďže ruské úrady neboli schopné prijať pracovnú skupinu na diskusiu o novele pred marcovým zasadnutím, predložené stanovisko je predbežné. Benátska komisia dúfa, že stretnutie sa podarí zorganizovať po marci 2016, aby mohli ruské úrady predniesť svoje argumenty a aby mohlo byť konečné stanovisko pripravené na zasadnutie v júni 2016.

52. Predložené konečné stanovisko bolo pripravené na základe poznámok spravodajcov. Prediskutovalo sa na spojenom zasadnutí Podkomisie pre ústavné súdnictvo a medzinárodné právo 10. marca 2016 a následne bolo prijaté Benátskou komisiu na jej 106. plenárnom zasadnutí (Benátky 11. – 12. marec 2016).

II. Právny základ

A. Vnútroštátne ustanovenia

53. Článok 15 ods. 4 ruskej ústavy znie: „Všeobecne uznávané zásady a normy medzinárodného práva, ako aj medzinárodné dohody Ruskej federácie by mali byť neoddeliteľnou súčasťou jej právneho systému. Ak medzinárodná dohoda ustanoví pre Ruskú federáciu pravidlá, ktoré sa odlišujú od tých stanovených zákonom, uplatnia sa pravidlá vyplývajúce z medzinárodnej dohody.“

54. Článok 17 ods. 1 ruskej ústavy znie: „Základné práva a slobody v súlade so všeobecne uznávanými zásadami a normami medzinárodného práva sú uznané a zaručené v Ruskej federácii a touto ústavou.“¹⁵

55. Článok 79 ústavy znie: „Ruská federácia môže byť členom medzinárodných združení a delegovať na ne niektoré svoje právomoci v súlade s medzinárodnou dohodou, ak to neohrozuje práva a slobody človeka a občana alebo nie je v rozpore s podstatou ústavného systému Ruskej federácie.“

56. Článok 125 ods. 2 písm. d) ruskej federácie ustanovuje, že ruský ústavný súd môže „posúdiť prípady týkajúce sa súladu Ústavy Ruskej federácie s medzinárodnými zmluvami a dohodami Ruskej federácie, ktoré ešte nevstúpili do platnosti“. Toto potvrdilo rozhodnutie ruského ústavného súdu z roku 2015.¹⁶

57. Rusko ratifikovalo dohovor v roku 1998. Odvtedy sa stal súčasťou ruského právneho systému a na základe druhej vety čl. 45 ods. 2 má prednosť pred ruskou právnou úpravou. Podľa samotného Ústavného súdu Ruskej Federácie, ako to bolo uvedené v jeho rozhodnutí zo 14. júla 2015 (CDL-REF(2016)019, ďalej len „rozsudok z roku 2015“) (časť 1, ods. 1),

---

¹⁵ Rozhodnutie ruského najvyššieho súdu z roku 2003 potvrdilo, že medzinárodné právo má prednosť pred zákonmi Ruskej federácie, ale nie nad ruskou ústavou, s výnimkou všeobecne uznávaných zásad medzinárodného práva, od ktorých je "odchýliť sa neprípustné": Najvyšší súd (plénum), rozhodnutie č. 5 z 10. októbra 2003 o uplatňovaní všeobecne uznávaných zásad a noriem medzinárodného práva a medzinárodných zmlúv Ruskej federácie zo strany všeobecných súdov (2004) 25 HRLJ 108-111, par 1 a 8, citovaná Anne Peters, Stratená nadradenosť: Stret medzinárodného práva s vnútroštátnym ústavným právom, Vienna Online Journal on International Constitutional Law, zv. 3, 2009. K dispozícii na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1559002>, s. 187.

¹⁶ Podľa právneho názoru Ústavného súdu Ruskej federácie vyjadreného v rozhodnutí z 2. júla 2013 č. 1055-O preskúmanie ústavnosti federálneho zákona o ratifikácii medzinárodnej zmluvy vrátane preskúmania postupu prijatia sa spravidla môže uskutočniť len pred nadobudnutím platnosti tejto medzinárodnej zmluvy (čo sa zvyčajne nezhoduje s momentom ukončenia procesu prijímania príslušného federálneho zákona o ratifikácii medzinárodnej zmluvy); inak by to bolo nielenže v rozpore so všeobecne uznávanou zásadou medzinárodného práva „pacta sunt servanda“ a mohlo by to spochybniť dodržiavanie dobrovoľne prijatých záväzkov zo strany Ruskej federácie vrátane záväzkov vyplývajúcich z Viedenského dohovoru a o zmluvnom práve, ale aj v rozpore s čl. 125 oddielom 2 bod d) Ústavy Ruskej federácie a čl. 3 ods. 1 bod 1 písm. d) federálneho zákona o Ústavnom súde Ruskej federácie, ktorý dotknutý článok ústavy vykonáva a ktorý umožňuje Ústavnému súdu Ruskej federácie rozhodnúť iba o tom, či sú v súlade s ruskou ústavou tie medzinárodné zmluvy, ktoré ešte nenadobudli platnosť (pozri ods. 1.2 ods. 1 rozsudku ÚS RF č. 21-P / 2015 zo 14. júla 2015, CDL-REF (2016) 019).

„v súlade s čl. 46 tejto ústavy, Ruská federácia, ako to je uvedené v čl. 1 federálneho zákona, uznala ako záväznú ipso facto a bez osobitnej dohody predovšetkým právomoc Európskeho súdu pre ľudské práva, pokiaľ ide o výklad a uplatňovanie dohovoru a protokolov v prípadoch údajného porušenia ustanovení týchto zmlúv Ruskou federáciou, ak sa údajné porušovanie uskutočnilo po nadobudnutí ich účinnosti v Ruskej federácii“.

58. V tom istom rozhodnutí ruský ústavný súd spomenul (časť 1, ods. 2), že „podľa čl. 32 federálneho zákona z 15. júla 1995 č. 101-FZ o medzinárodných zmluvách, ktorými je Ruská federácia viazaná¹⁷, prezident Ruskej federácie a vláda Ruskej federácie prijímajú opatrenia na zabezpečenie plnenia medzinárodných dohôd, ktorými je Ruská federácia viazaná (bod 1); federálne orgány výkonnej moci a poverené orgány, do ktorých kompetencie spadajú otázky medzinárodných zmlúv, zabezpečujú plnenie povinností zo strany Ruska a vykonávajú práva, ktoré mu z týchto zmlúv vyplývajú, rovnako ako sledujú plnenie povinností ostatných zmluvných strán (bod 2)“.

A. Rozhodnutie Ústavného súdu Ruskej federácie zo 14. júla 2015 č. 21-II/2015

59. Novela zákona o ústavnom súde bola prijatá na základe rozhodnutia ústavného súdu zo 14. júla 2015 (CDL-REF(2016)019). Rozhodnutie bolo prijaté ako reakcia na vyšetrovanie skupiny poslancov Štátnej dumy, dolnej komory parlamentu, vo veci výkonu rozhodnutia ESĽP v Rusku. Prípád je významný, keďže pravdepodobne všetky ustanovenia v novele z roku 2015 sú priamo odvodené z rozhodnutia súdu. Je preto dôležité, aby bolo rozhodnutie premyslené, keďže poskytuje návod na to, ako môže ústavný súd interpretovať novelu z roku 2015.

60. Ústavný súd vysvetlil, že ruská ústava má prednosť, z čoho vyplýva, že rozhodnutie ESĽP, ktoré odporuje ruskej ústave, nemôže byť v Rusku vykonané (toto sa opakovane potvrdilo v celom rozhodnutí, pozri napríklad časť 2 ods. 2, 3 a 4).

61. Ruský ústavný súd teda na s. 11 prekladu rozhodnutia uviedol, že „V kontexte uvedených ustanovení Viedenského dohovoru o zmluvnom práve to znamená, že rozhodnutie oprávneného medzištátneho orgánu vrátane rozhodnutia ESĽP nemožno vykonať Ruskou federáciou v rozsahu opatrení individuálneho a všeobecného charakteru, ktoré jej boli uložené, ak interpretácia normy medzinárodnej zmluvy, na ktorej je rozhodnutie založené, porušuje príslušné ustanovenia ruskej ústavy.“.

62. Rovnaká myšlienka je vyjadrená na s. 15, kde ruský ústavný súd uvádza, že „Ruská federácia, ktorá je viazaná požiadavkou dodržiavania medzinárodnej zmluvy, ktorá je účinná, akou je aj dohovor, je však taktiež povinná zabezpečiť nadradenosť Ústavy Ruskej federácie v rámci jej právneho systému, a v prípade, že vyjdú najavo nejaké rozpory medzi týmito dvoma predpismi v dôsledku toho, že Ústava Ruskej federácie a dohovor sú založené na rovnakých základných hodnotách ochrany práv a slobôd človeka a občana, je Ruská

---

¹⁷ Federálny zákon č. 54-FZ z 30. marca 1998 o ratifikácii Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a protokolov k nemu.

federácia nútená uprednostniť požiadavky kladené Ústavou Ruskej federácie a neaplikovať doslovne rozhodnutie ESĽP, ak jeho výkon odporuje ústavným hodnotám.

63. V rozhodnutí možno vidieť dve odôvodnenia tohto prístupu. Pre zjednodušenie analýzy ich možno nazvať ako interné zdôvodnenie a externé zdôvodnenie.

64. Interné zdôvodnenie sa zakladá na tom, ako vykladá ústavný súd hierarchiu noriem ruského právneho systému, ktorý kladie ruskú ústavu na jeho vrchol. Zatiaľ čo Rusko môže ratifikovať medzinárodné zmluvy, ani tieto zmluvy a ani na nich založené rozhodnutie nemôžu modifikovať túto hierarchiu, v ktorej je ruská ústava na vrchole.

65. Toto odôvodnenie je zjavné z nasledujúceho výňatku na s. 10 a 11 rozhodnutia: „Zároveň, ako vyplýva z Ústavy Ruskej federácie, jej články 4 ods. 1, čl. 15 ods. 1 a čl. 79 zakotvujú suverenitu, nadradenosť a najvyššiu právnu silu Ústavy Ruskej federácie a neprípustnosť implementovania takých medzinárodných zmlúv do právneho systému, ktoré by spôsobili obmedzenie práv a slobôd človeka a občana alebo by umožnili akékoľvek neoprávnené zásahy do ústavného systému Ruskej federácie a tým porušenie ústavných predpisov. Ani dohovor ako medzinárodná zmluva, ktorou je Ruská federácia viazaná, ani právne stanoviská ESĽP vychádzajúce z dohovoru obsahujúce hodnotenie vnútroštátnych predpisov alebo týkajúce sa potreby zmeny predpisov, nerušia prednosť Ústavy Ruskej federácie v rámci ruského právneho systému, a preto sa vykonajú v rámci tohto systému len za podmienky, že uznajú najvyššiu právnu silu Ústavy Ruskej federácie.“

66. Z toho vyplýva, že Rusko nemá právomoc stať sa stranou takej zmluvy, ktorá porušuje ustanovenia ústavy (pozri s. 13 rozhodnutia): „Keďže Rusko v zmysle čl. 15 ods. 1 a 4 a čl. 79 a 125 ods. 6 ústavy nemá právo uzavrieť medzinárodnú zmluvu odporujúcu Ústave Ruskej Federácie a pravidlá medzinárodnej zmluvy porušujúce ustanovenia ústavy, ktoré majú nepochybne osobitý význam pre Rusko, nebudú a nemôžu byť implementované do jeho právneho systému z dôvodu nadradenosti ústavy, je povinnosťou štátnych orgánov pri implementácii medzinárodných zmlúv, ktoré zamýšľajú koreláciu legislatívy Ruskej federácie s jej povinnosťami podľa týchto zmlúv, aby uznali, dodržiavali a ochraňovali práva a slobody človeka a občana, ako sú vymedzené v Ústave Ruskej federácie, a predchádzali porušeniu podstaty ústavného systému.“

67. Rovnaký imperatív sa aplikuje na rozhodnutie vydané podľa medzinárodnej zmluvy. Mohla by teda existovať „medzinárodná zmluva, ktorá by v čase pristúpenia Ruskej federácie, z doslovného významu, ako aj z významu, ktorý sa jej pripisuje pri aplikácii medzinárodným orgánom oprávneným samotnou medzinárodnou zmluvou, bola v súlade s ruskou ústavou, a následne by sa len na základe interpretácie (najmä v prípade vysokej miery abstraktného charakteru jej noriem, ako sú obsiahnuté najmä v dohovore) jej obsah konkretizoval spôsobom, ktorý je v rozpore s ustanoveniami Ústavy Ruskej federácie“ (s. 13 a 14).

68. Externé zdôvodnenie sa snažilo posilniť interné zdôvodnenie prostredníctvom výkladových princípov odvodených z Viedenského dohovoru o zmluvnom práve. Ústavný súd na s. 12 uznal dôležitosť princípu pacta sunt servanda, ale rozhodol, že Viedenský

dohovor o zmluvnom práve zaviedol „všeobecné pravidlo pre interpretáciu zmlúv, ktoré stanovuje, že zmluva sa má vykladať v dobrej viere v súlade s bežným významom, ktorý sa má prikladať v nej uvedeným pojmom podľa ich kontextu a vzhľadom na jej cieľ a účel (čl. 31 bod 1)“. Z toho ústavný súd vyvodil tvrdenie, že „Medzinárodná zmluva je teda záväzná pre zmluvné strany v zmysle, ktorý je možné objasniť pomocou uvedeného výkladového pravidla. Z toho pohľadu ak ESLP vykladá ustanovenie dohovoru v priebehu posudzovania prípadu a dá pojmu iný význam než je jeho bežný alebo uskutoční výklad, ktorý je v rozpore s cieľom a účelom dohovoru, má štát, proti ktorému bol rozsudok vydaný, právo odmietnuť vykonať ho, pretože to ide nad rámec jeho povinností, ktoré tento štát na seba dobrovoľne prevzal pri ratifikovaní dohovoru. Z toho dôvodu nemožno hovoriť o povinnosti vykonať rozsudok ESLP, ak výsledok výkladu konkrétneho ustanovenia dohovoru, na ktorom je postavené rozhodnutie, bol uskutočnený v rozpore so všeobecným pravidlom výkladu zmlúv, význam tohto ustanovenia sa bude odlišovať od imperatívnych noriem medzinárodného obyčajového práva (jus cogens), ku ktorým bezpochyby patrí zásada suverénnej rovnosti a rešpektovania práv vyplývajúcich zo suverenity a zásada nezasahovania do vnútorných záležitostí štátov.“.

69. Z rozsudku zo 14. júla 2015 možno vyvodiť nasledujúce závery, ktoré sa týkajú právneho postavenia a pravdepodobného výkladu novely z decembra 2015.

70. Rozhodnutie ústavného súdu z júla 2015 predstavilo pohľad ústavného súdu na ústavný vzťah medzi medzinárodnou zmluvou a ruskou ústavou. Logickým dôsledkom je to, že aj keby novela z decembra 2015 nebola nikdy prijatá, právne status quo vzťahu medzi ESLP a ruským právom by ostalo také, ako je vyjadrené v rozhodnutí z júla 2015, a to až dovtedy, kým by ústavný súd nevydal ďalšie rozhodnutie, ktoré upravuje alebo ruší predchádzajúce rozhodnutie.

71. Rozsudok poskytuje informácie o tom, ako môže ústavný súd vykladať kľúčové pojmy v novele z roku 2015 v zmysle „rozporu“ medzi ESLP a ruskou ústavou a „súlady“ medzi dvoma právnymi režimami.

72. Na jednej strane je jasné, že Ruský ústavný súd uprednostňuje dialóg s ESLP a snaží sa predísť konfliktu, kedykoľvek je to možné. Ruský ústavný súd teda uvádza: „V Ruskej federácii je riešenie takého druhu konfliktu zverené ústavou ústavnému súdu, ktorý vo veľmi zriedkavých prípadoch považuje za vhodné použiť „právo na námietku“, aby tak prispel (po kolegoch Rakúska, Veľkej Británie, Nemecka Talianska) k vytvoreniu vyváženej praxe ESLP, a nie kvôli izolovaniu sa od rozhodnutí ESLP, pričom tento postup odráža konsenzus dosiahnutý medzi zmluvnými štátmi dohovoru a vychádza z potreby konštruktívnej súčinnosti a dialógu založenom na vzájomnom rešpekte. V tomto kontexte by sa rozhodnutie ruského ústavného súdu zo 6. decembra 2013 č. 27-P, rovnako ako toto rozhodnutie mali považovať sa snahu vyhnúť sa vážnym komplikáciám vo vzťahu Ruska nie len k ESLP, ale Rade Európy, v situáciách, keď rozhodnutie ESLP uvažuje o zmenách v ruských právnych predpisoch, ktoré spôsobia porušenie dôležitejších práv a slobôd človeka a občana stanovených v ruskej ústave, ako tých, ktoré boli namietané pred ESLP“(s. 27 a 28).

73. Na druhej strane z rozhodnutia ruského ústavného súdu rovnako jasne vyplýva aj to, že ústavnú brzdu, ktorú vypracoval v zákone z roku 2015, považuje za skutočnú, nie len za hypotetickú. Podľa neho spôsob vyjadrenia ustanovení dohovoru v konkrétnom prípade v dôsledku výkladu dohovoru štrasburským súdom môže viesť ku konfliktu. Výklad môže mať ďalekosiahle dôsledky na sociálnu, ekonomickú a politickú oblasť štátu, zatiaľ čo ruské orgány si myslia, že takýto výklad je v rozpore s ruskou ústavou. Je to zrejmé z diskusie vo veci pánov Markina a Anchugova na s. 18 až 21 rozhodnutia a z následného prejavu, ktorý predseda Zorkin nazval „Výzvy implementácie Dohovoru o ľudských právach“ a ktorý predniesol na petrohradskej konferencii v októbri 2015.¹⁸ Rozhodnutie súdu a príspevok z konferencie sa snažia o analógiu z praxe iných zmluvných štátov (pozri s. 16 až 19 prekladu rozhodnutia): „Vo všetkých predložených prípadoch sporov medzi dohovorom a ústavou problémom nie je rozpor medzi dohovorom a národnými ústavami ako takými, ale konflikt medzi výkladom ustanovenia dohovoru, ktorý podá ESĽP v rozhodnutí v konkrétnom prípade, a ustanoveniami národných ústav vrátane ich výkladu ústavnými súdmi (alebo súdmi najvyššej inštancie s podobnými právomocami). Pri posudzovaní súladu vnútroštátnej legislatívy s ústavou ich štátu a pri prijímaní rozhodnutia vychádzajú tieto vnútroštátne súdne orgány z výkladu, berúc do úvahy rovnováhu medzi hodnotami chránenými ústavou a normami medzinárodného práva o postavení osôb, ktoré zabezpečia lepšiu ochranu právam a slobodám v právnom poriadku štátu, s prihliadnutím nie len na osoby, ktoré sa priamo dovoľávali ochrany, ale na všetkých, ktorých práva a slobody môžu byť dotknuté.“¹⁹

III. Novela z roku 2015

74. Cieľom novely je umožniť ústavnému súdu vyhlásiť rozhodnutia medzinárodných súdov za nevykonateľné. Novoposkytnutá právomoc ústavného súdu sa vykoná „na žiadosť federálnych exekutívnych orgánov, ktoré majú v kompetencii ochranu záujmov Ruskej federácie v sporoch pred medzištátnymi orgánmi na ochranu ľudských práv a slobôd“ (čl. 1 ods. 1). To predpokladá rozhodnutie o príslušných záujmoch Ruskej federácie v súvislosti s vykonaním rozhodnutia medzinárodného súdneho orgánu týkajúceho sa ľudských práv a slobôd, ktoré boli predmetom sťažností podaných na medzinárodnom súde proti Ruskej federácii.

75. Dôvodom na preskúmanie prípadu ústavným súdom je návrh týkajúci sa neistoty o možnosti vykonania medzinárodného rozhodnutia prijatého na základe medzinárodnej zmluvy „vykladanej nesporne v rozpore s Ústavou Ruskej federácie“ (čl. 1 ods. 2). Toto ustanovenie je evidentne zamerané na rozšírenie právomoci ústavného súdu, a to

---

¹⁸ Medzinárodná konferencia na tému "Zlepšenie národných mechanizmov účinného vykonávania Európskeho dohovoru o ľudských právach", Petrohrad, 22. – 23. októbra 2015, dokumenty dostupné na adrese: <https://go.coe.int/swS20>.

¹⁹ Nahradenie výkladu dohovoru podaného ESĽP výkladom podaným ústavným súdom je podľa tvrdenia založená v čl. 79 ruskej ústavy, ktorá povoľuje pristúpenie Federácie k medzinárodným organizáciám len vtedy, ak je zabezpečené dodržiavanie ústavou garantovaných práv a slobôd a základných princípov. Pozri čl. 125 (2. oddiel bod d) ruskej ústavy, ktorý spolu s ustanoveniami čl. 3 ods. 1 bodu 1 písm. d) federálneho ústavného zákona o Ústavnom súde Ruskej federácie zakazuje kontrolu ústavnosti takej zmluvy, ktorá už je v platnosti pre Ruskú federáciu.

od rozhodovania o súlade medzinárodných zmlúv a dohôd, ktoré ešte nie sú účinné, s ústavou, až k rozhodovaniu o vykonaní medzinárodného rozhodnutia prijatého na základe dohody, ktorá je účinná a ktorej zmluvnou stranou je Rusko.²⁰

76. Článok 1 ods. 3 umožňuje ruskému ústavnému súdu rozhodnúť možnosti výkonu rozhodnutia medzištátneho orgánu na ochranu ľudských práv bez pojednávania, ak ústavný súd prišiel k tomu záveru, že táto otázka môže byť vyriešená na základe právnych názorov vyjadrených v jeho predchádzajúcich rozhodnutiach a pojednávanie nie je nevyhnutné pre zabezpečenie práva dotknutej strany konania.

77. Rozhodnutia ruského ústavného súdu v danej veci „sa označujú ako rozsudok, ktorý sa vydáva v mene Ruskej federácie“ (článok 1.4).

78. Podľa nového čl. 104 federálneho zákona o ústavnom súde (kapitola 13 – Preskúmanie prípadov týkajúcich sa možnosti vykonania rozhodnutí medzinárodného orgánu pre ľudské práva) rozhodnutia o vykonateľnosti týchto rozhodnutí sa podľa ruskej ústavy prijímajú „z pohľadu základných zásad ústavného systému Ruskej federácie a ustanovení Ruskej federácie upravujúcich práva a slobody človeka a občana“. Toto ustanovenie určuje kritériá na preskúmanie týchto prípadov zo strany ruského ústavného súdu a spochybňuje otázku súladu medzinárodného rozhodnutia s konkrétnymi ustanoveniami ústavy bez ohľadu na skutočnosť, že ak sa už raz Rusko stalo stranou medzinárodnej zmluvy alebo dohody, súlad ruskej ústavy s touto zmluvou alebo dohodou bol buď deklarovaný ruským ústavným súdom alebo sa prezumuje (pretože súlad s ústavou nemožno kontrolovať po tom, ako zmluva nadobudne účinnosť: pozri vyššie). Pojmy použité v tomto článku (ochrana „zvrchovaných záujmov“ pokiaľ ide o „uskutočniteľnosť výkonu rozhodnutia“, súlad so „systémom ľudských práv vytvoreným dohovorom“) sú veľmi široké a zdá sa, že umožňujú ruskému ústavnému súdu odvolať sa na verejný záujem, aj keď jeho ochrana nie je zakotvená v osobitnom ustanovení ústavy o ochrane ľudských práv.

79. Je zaujímavé, že na jednej strane oba čl. 105 a 106 umožňujú prezidentovi a vláde Ruskej federácie požiadať ruský ústavný súd o interpretáciu článkov ústavy „z dôvodu objaveného rozporu medzi ustanoveniami medzinárodnej zmluvy, ako je interpretovaná medzinárodným orgánom pre ľudské práva a ustanoveniami ústavy“; na druhej strane, tieto ustanovenia zverujú ústavnému súdu právomoc odstrániť nejasnosti pri chápaní ustanovení ústavy „z dôvodu objaveného rozporu medzi ustanoveniami medzinárodnej zmluvy, ako je interpretovaná medzinárodným orgánom pre ľudské práva a ustanoveniami ústavy“. Skutočnosť, že prezidentovi a vláde je priznaná právomoc podať návrh na ústavnom súde s cieľom určiť, či „objavený rozpor“ medzi rozhodnutiami ESĽP a ruskou ústavou môže byť odstránený, sama osebe nezasahuje do interpretačnej autority a diskrečnej právomoci ústavného súdu. Bolo by skutočne zvláštne vzhľadom na režim zavedený novelou, ak by vláda a prezident neboli splnomocnení spôsobom stanoveným čl. 105. Znenie tohto

---

²⁰ Pozri čl. 3 ods. 1 bodu 1 písm. d) federálneho ústavného zákona o Ústavnom súde Ruskej federácie, ktorý zakazuje kontrolu ústavnosti takej zmluvy, ktorá už je v platnosti pre Ruskú federáciu.

ustanovenia je však významné a pravdepodobne bude mať vplyv na následné súdne spory. Podľa čl. 105 môžu prezident a vláda predložiť svoj prípad ústavnému súdu na základe toho, že objavili rozpor medzi rozhodnutím ESLP a ruskou ústavou, čoho následkom by rozhodnutie ESLP malo byť nevykonateľné podľa čl. 104 ods. 4 bodu 2, pokiaľ ruský ústavný súd nenájde spôsob na vyriešenie „rozporu“. Samozrejme, môžu nastať prípady, kde je takýto rozpor už na prvý pohľad zjavný. Bude však existovať veľa prípadov, v ktorých rozpor, ak existuje, bude menej zjavný. „Objavený“ je v tom zmysle, že je výsledkom pohľadu prezidenta či vlády na ruskú ústavu za okolností, že nie je samozrejmy alebo zjavný pri pohľade na príslušné ustanovenie. Ako už bolo uvedené, interpretačný postoj, ktorý prijal prezident alebo vláda, nezaväzuje ústavný súd, ktorý robí konečné rozhodnutie. Prinajmenšom bude vychádzať z postoja prezidenta a vlády a pôjde o interpretáciu, ktorá bude musieť byť prekonaná, aby rozhodnutie ESLP mohlo byť vykonané. Postoj prezidenta a vlády by mohol predstavovať dôležitú „váhu“ pri tom, k akému záveru ústavný súd dospeje.

80. Rozhodnutie vydané po preskúmaní prípadu má viesť, či medzinárodné rozhodnutie môže byť vykonané alebo nie, v celku alebo v časti, v súlade s ústavou. Je zrejmé, že ruský zákonodarca chce prekonať skutočnosť, že medzinárodná zmluva alebo dohoda bola (spravidla) pred ratifikáciou posúdená ruským ústavným súdom, ktorý vyhlásil, že je v súlade s ústavou. Zákon preto hovorí o „objavenom rozpore“, teda o rozpore, ktorý nebolo možné vnímať v čase ratifikácie. Bude záležať na konkrétnej interpretácii textu zmluvy alebo dohody, pričom zákon stanovuje, že rozpor sa má vyvodiť z interpretácie robenej nadštátnym orgánom, ktorý dohliada na dodržiavanie zmluvy (alebo dohody).

IV. Všeobecné poznámky

A. Implementácia medzinárodných zmlúv o ľudských právach do vnútroštátneho právneho poriadku

81. Vnútroštátne riešenia týkajúce sa vzťahu medzi medzinárodným a vnútroštátnym systémom práva sa líšia. Benátska komisia detailne preskúmala túto otázku v niektorých svojich predchádzajúcich dokumentoch, predovšetkým v Správe o implementácii ľudsko-právnych zmlúv.²¹

82. V niektorých krajinách, ako sú napríklad Belgicko, Holandsko a Francúzsko sa zmluvy, ktorými sú štáty viazané, považujú za súčasť vnútroštátneho práva krajiny v momente, ako sú splnené určité základné kritériá (monistický prístup). V dôsledku toho môže byť zmluva aplikovaná vnútroštátnymi súdmi. Krajiny ako Švédsko alebo Veľká Británia patria k tej skupine štátov, ktorých súdy sú toho názoru, že medzinárodné zmluvy, ktorými je štát viazaný a ktoré neboli inkorporované do vnútroštátneho právneho systému, neukladajú práva jednotlivcom. V týchto (viac dualistických) krajinách je vždy nevyhnutné buď inkorporovať obsah zmluvy do vnútroštátnej právnej normy alebo expresne uviesť v zákone, ktoré zmluvné ustanovenia sa považujú za právne záväzné.

---

²¹ Pozri Benátska komisia: Správa o vykonávaní medzinárodných zmlúv o ľudských právach vo vnútroštátnom práve a úloha súdov, CDL-AD(2014)036; Benátska komisia: postavenie medzinárodných zmlúv o ľudských právach, CDL-STD(2005) 042.

83. Podobne existuje veľa rozmanitých prístupov k postaveniu ESĽP vo vnútroštátnom práve vo vzťahu k ustanoveniam ústavy. V Rakúsku má ESĽP efektívne ústavné postavenie. V niektorých krajinách, ako je napríklad Holandsko²², majú ustanovenia dohovoru prednosť pre ustanoveniami ústavy. V Rumunsku sa ustanovenia ústavy o občianskych právach a slobodách vykladajú a vykonávajú v súlade so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a ostatnými zmluvami, ktorých je Rumunsko zmluvnou stranou, čím sa zabezpečí trvalé prispôsobenie rumunskej ústavy dohovoru. Ak existuje rozpor medzi zmluvami upravujúcimi základné ľudské práva, ktorých zmluvnou stranou je Rumunsko, a vnútroštátnym právom, prednosť majú medzinárodné predpisy, pokiaľ ústava alebo vnútroštátne právo neobsahuje priaznivejšie ustanovenia.²³ Vo väčšine krajín, ako je napríklad Ruská federácia, má ústava prednosť pred dohovorom. V Nemecku je ESĽP tiež podriadený nemeckej ústave, ale má osobitné postavenie.²⁴

---

²² Na jednej strane článok 120 holandskej ústavy zakazuje sudcovi kontrolovať ústavnosť zákonov Parlamentu (v súlade s doktrínou nadradenosti Parlamentu). Zároveň však čl. 93 a 94 ústavy stanovujú priamu uplatniteľnosť medzinárodných právnych noriem. Pravidlá medzinárodného práva sú súčasťou práva krajiny, hneď ako sa stanú záväznými pre Holandské kráľovstvo. Samostatné ustanovenia zmlúv majú v prípade konfliktu prednosť pred vnútroštátnymi právnymi predpismi vrátane zákonov parlamentu a dokonca aj ústavy. Ustanovenia dohovoru sa považujú za také ustanovenia, ktoré sa vykonávajú samy. V dôsledku toho môže zmluvná strana uplatniť ustanovenia dohovoru pred akýmkoľvek vnútroštátnym súdom a každý holandský súd je oprávnený neuplatniť alebo vyhlásiť ustanovenie za nezáväznú, ak je v rozpore s vyššou právnou úpravou, ako je napríklad dohovor. Holandský sudca pritom uplatňuje takzvanú "doktrínu začlenenia", čo znamená, že norma (t. j. ustanovenie dohovoru) sa interpretuje tak, ako ju vykladal súd v Štrasburgu. Preto nie je rozhodujúce, či bol rozsudok ESĽP proti Holandsku alebo voči tretej krajine (de facto erga omnes effect). V dôsledku už uvedeného sa diskusia o ľudských právach v Holandsku pravdepodobne zameria na medzinárodné zmluvy o ľudských právach. A z týchto medzinárodných zmlúv je Dohovor o ľudských právach a základných slobodách z praktického hľadiska najdôležitejší, a to len z dôvodu podrobnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

²³ čl. 20 rumunskej ústavy.

²⁴ Všeobecne platí, že nemecká ústava (Grundgesetz, stručne GG) určuje, že schválenie zmluvy o medzinárodnom práve verejnom – ako je dohovor – nemeckým parlamentom preberá zmluvu vo forme federálneho zákona (čl. 59 ods. 2 veta 2 GG). Vychádzajúc z myšlienky hierarchie noriem to znamená, že dohovor je podriadený nemeckej ústave (Spolkový ústavný súd Nemecka (GFCC), rozhodnutie zo 4. mája 2011 2 BvR 2365/09, 2 BvR 740/10, 2 BvR 2333/08, 2 BvR 1152/10, a 2 BvR 571/10, ods. 86, http://www.bverfg.de/e/rs20110504_2bvr236509en.html). Má však osobitné postavenie: nemá postavenie ustanovení nemeckej ústavy, ale nie je ani zbavený ústavného významu. Vzhľadom na podstatnú orientáciu nemeckej ústavy na ľudské práva a otvorenosť nemeckej ústavy vo vzťahu k medzinárodnému právu verejnému (GFCC, uznesenie zo 14. októbra 2004, 2 BvR 1481/04, ods. 33, http://www.verfg.de/e/rs20041014_2bvr148104en.html), ustanovenia dohovoru majú nielen právne postavenie federálneho zákona, ale majú aj ďalšie právne dôsledky pre nemecké právo vrátane ustanovení nemeckej ústavy. GFCC rozhodol, že ustanovenia dohovoru slúžia na úrovni ústavného práva ako tlmočnicke pomôcky na určenie obsahu a rozsahu základných práv a princípov právneho poriadku nemeckej ústavy (GFCC, uznesenie zo 14. októbra 2004, 2 BvR 1481/04, BVerfGE 111, 307 (315 f); od 26. februára 2008, 1 BvR 1602, 1606, 1626/07, ods. 52 http://www.bverfg.de/e/rs20080226_1bvr160207.html). To znamená, že záruky poskytované dohovorom majú „ústavný význam“ (GFCC, rozhodnutie zo 4. mája 2011, 2 BvR 2365/09, 2 BvR 740/10, 2 BvR 2333/08, 2 BvR 1152/10 a 2 BvR 571 / 10, ods. 88, http://www.bverfg.de/e/rs20110504_2bvr236509en.html). Vzhľadom na osobitný význam dohovoru v nemeckom ústavnom práve má dohovor iný právny status ako bežné medzinárodné zmluvy. V dôsledku toho nedávne rozhodnutie GFCC z decembra 2015 (2 BvL 1/12 "zrušenie zmluvy") nie je v rozpore s predchádzajúcimi vysvetleniami týkajúcimi sa úlohy ESĽP v nemeckom práve.

84. Rozhodnutie o povahe vzťahu medzi vnútroštátnym a medzinárodným právom je ponechané na ten-ktorý štát²⁵; nech sa rozhodnú pre ktorýkoľvek prístup, štát je viazaný medzinárodným právom podľa čl. 26 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (pacta sunt servanda), ktorý stanovuje, že „každá platná zmluva zaväzuje zmluvné strany a musí byť nimi plnená dobromyseľne“. Článok 27 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve („Vnútroštátne právo a dodržiavanie zmlúv“) ďalej ustanovuje, že „strana sa nemôže dovoliavať ustanovení svojho vnútroštátneho práva ako dôvodu pre neplnenie zmluvy“. Žiadny právny argument vo vnútroštátnom práve vrátane ústavného práva nemôže odôvodniť konanie alebo opomenutie, ktoré sa ukáže byť v rozpore s medzinárodným právom.²⁶

85. Účinky medzinárodného práva vo vnútroštátnom právnom systéme štátu predstavujú podstatnú súčasť dobromyseľnosti (bona fide) dodržiavania medzinárodných právnych ustanovení. V mnohých situáciách núti medzinárodné právo štáty prijať správanie, ktoré nevyhnutne vytvára účinky v ich vnútroštátnom právnom poriadku. Vo všetkých prípadoch, v ktorých sú jednotlivci (alebo akákoľvek fyzická osoba) adresátmi medzinárodných právnych noriem²⁷ tým, že im boli priznané práva alebo uložené povinnosti, musí pre úplnú aplikáciu týchto noriem existovať vnútroštátny právny rámec. Ak štáty nedodržiavajú príslušné medzinárodné záväzky, nastupuje medzinárodnoprávna zodpovednosť.²⁸

86. Z toho dôvodu Komisia OSN pre medzinárodné právo vo svojom „Návrhu článkov o zodpovednosti štátov za medzinárodne protiprávne konanie“ z roku 2001²⁹ ustanovila, že „vymedzenie konania štátu ako medzinárodne protiprávneho je upravené medzinárodným právom. Takéto vymedzenie nie je ovplyvnené tým, že vnútroštátne právo vymedzuje rovnaké konanie za oprávnené“³⁰ (čl. 3 „Vymedzenie konania štátu ako medzinárodne protiprávne“³¹).

---

²⁵ ESEP: Swedish Engine Drivers' Union vs. Švédsko, rozsudok zo 6. februára 1976, §50. Priama uplatniteľnosť dohovoru sa nevyžaduje: ESEP James a.o. vs. Spojené kráľovstvo, rozsudok z 21. februára 1986, sťažnosť č. 8793/79, ods. 85. Pozri tiež André Nollkaemper: Národné súdy a medzinárodné právne normy, Oxford University Press, 2012, s. 68 – 70. Výklad štatútu Memel Territory (Spojené kráľovstvo proti Francúzsku), PCIJ, Ser A / B, č. 49, str. 336-337. Zaujímavé je, že výskum ukázal, že charakter ústavného systému pre uplatňovanie medzinárodného práva prostredníctvom judikatúry je oveľa menej dôležitý pri vysvetľovaní vplyvu medzinárodného práva, ako sa často predpokladá: J. Gerards & J. Fleuren (eds.), Implementácia Európskeho dohovoru o ľudských právach a rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo vnútroštátnej judikatúre, Intersentia 2014, s. 371.

²⁶ Liečba poľských štátnych príslušníkov, PCIJ Rep. 1932, Ser A / B, č. 44, str. 4.

²⁷ Ian Brownlie, Princípy medzinárodného práva verejného. 7. vyd. Oxford University Press, 2008. s. 519.

²⁸ Pozri Bogdan Aurescu a Ion Galea, Ústavné pamiatky a de lege ferenda návrhy o vzťahu medzi medzinárodným právom a domácim právom v Rumunsku, Rumunský vestník medzinárodného práva, zväzok 16 (júl – december 2015), s. 21.

²⁹ Prijala ILC (Komisia pre medzinárodné právo OSN) s komentármi na svojom päťdesiatom treťom zasadnutí a predložená Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov ako súčasť správy ILC, ktorá sa zaoberá prácou tohto zasadnutia, uverejnená v Ročenke Komisie pre medzinárodné právo, 2001, zv. II, druhá časť, opravená.

³⁰ pridané zvýraznenie

³¹ 2001 "Návrh článkov o zodpovednosti štátov za medzinárodne protiprávne akty s komentárom" komisie pre medzinárodné právo (ILC) OSN, čl. 3, „Charakterizácia aktu štátu ako neoprávneného z hľadiska

87. Právo upravujúce zodpovednosť štátu uznáva, že za porušenie medzinárodného práva sú zodpovedné všetky zložky vlády, nie len tá, ktorá je zodpovedná za medzinárodné vzťahy.³² Výkon medzinárodných povinností vyplývajúcich z platnej a účinnej zmluvy pre určitý štát prislúcha štátu ako celku, t. j. všetkým štátnym orgánom vrátane ústavného súdu. Ak ústava obsahuje ustanovenia, ktoré sú v rozpore so zmluvou, ktorá je už súčasťou vnútroštátneho právneho systému – otázka, ktorá sa mala riešiť v procese vyjadrenia súhlasu byť zmluvou viazaný (prostredníctvom ratifikácie, pristúpením, schválením alebo prijatím tejto zmluvy) – je povinnosťou štátnych orgánov nájsť vhodné riešenie na zosúladenie ustanovení zmluvy s ústavou (napríklad prostredníctvom interpretácie alebo aj zmenou ústavy), v opačnom prípade sa bude zaoberať medzinárodnoprávnou zodpovednosťou štátu so všetkými následkami, ktoré z toho vyplývajú vrátane protiopatrení a/alebo sankcií.

88. Medzinárodné právo v oblasti ľudských práv ďalej stanovuje záväzok každého zmluvného štátu použiť všetky prostriedky, ktoré má k dispozícii, na to, aby práva zakotvené v zmluve boli vykonané. Štáty si môžu slobodne vybrať spôsob a prostriedky implementácie ich medzinárodnoprávných záväzkov za predpokladu, že výsledok je v súlade s týmito záväzkami. Sú viazané nie len povinnosťou dosiahnuť výsledok, ale aj povinnosťou konať. V tomto ohľade je zásadný princíp subsidiarity, v zmysle ktorého hlavnú zodpovednosť za zabezpečenie dodržania a nápravy údajného porušenia zmluvy o ľudských právach nesú štáty. Aby sa myšlienka subsidiarity zmenila na skutočnosť, na vnútroštátnej úrovni by mali existovať účinné spôsoby a prostriedky na vykonanie príslušných ustanovení o ľudských právach. V prípade tých ustanovení, ktoré majú samovykonateľný (self-executig) charakter alebo boli transformované do ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré sú žalovateľné, účinný vnútroštátny prostriedok znamená možnosť podať žalobu jednotlivcom alebo skupinou na súd, pričom súd má právomoc preskúmať údajné porušenie v rámci kritérií stanovených zmluvou. Ak sa zistí porušenie, musia sa uplatniť opatrenia na vykonanie. Zásada vyčerpania vnútroštátnych opravných prostriedkov sa uplatňuje ako prostriedok na zabezpečenie toho, aby

---

medzinárodného práva." V komentári k tomuto článku ILC ukazuje, že „(1) Článok 3 výslovne stanovuje zásadu ..., že charakterizácia daného aktu ako medzinárodne neoprávneného je nezávislá na jeho charakterizácii ako zákonného podľa vnútroštátneho práva príslušného štátu...[A] štát nemôže tým, že obhajuje svoje konanie ako konanie v súlade s vnútroštátnymi predpismi, uniknúť charakterizácii jeho konania ako neoprávneného podľa medzinárodného práva...“ (3) Táto zhoda s ustanoveniami vnútroštátneho práva v žiadnom prípade vylučuje, že správanie, ktoré sa charakterizuje ako medzinárodne neoprávnené, je ... dobre riešené ... Princíp bol opakovane potvrdený: „... štát sa nemôže odvolávať na ... vlastnú ústavu s cieľom vyhnúť sa povinnostiam, ktoré jej vyplývajú z medzinárodného práva alebo platnej zmluvy [Zaobchádzanie s poľskými štátnymi príslušníkmi a inými osobami poľského pôvodu alebo prejavom na území Danzigu, poradné stanovisko, 1932, PCIJ, séria A / B, č. 44, s. 24].“ ... (9) Pokiaľ ide o terminológiu, v anglickom znení pojem "vnútroštátne právo" ... zahŕňa všetky ustanovenia vnútroštátneho právneho poriadku, či už písané alebo nepísané, a či majú formu ústavných alebo legislatívnych pravidiel, administratívnych nariadení alebo súdnych rozhodnutí. "

³² Pozri napr. sťažnosť Roberta E. Browna (US v GB) 6 RIAA 120 (1923) a čl. 4 ILC o štátnej zodpovednosti 2001, <http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english> ("Správanie ktoréhokoľvek štátneho orgánu sa považuje za akt tohto štátu podľa medzinárodného práva, bez ohľadu na to, či orgán vykonáva zákonodarnú, výkonnú, súdnu moc alebo akúkoľvek inú funkciu ...").

v prvom rade vnútroštátne sudy mali právomoc interpretovať medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv a vyhlo sa duplicitě.³³

B. Osobitné medzinárodné záväzky vyplývajúce z dohovoru

89. Pokiaľ ide o osobitnú situáciu dohovoru, čl. 1 stanovuje, že "Vysoké zmluvné strany priznávajú každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v hlave I tohto dohovoru.". Na zabezpečenie plnenia záväzkov prijatých vysokými zmluvnými stranami v dohovore a jeho protokoloch sa zriaďuje Európsky súd pre ľudské práva, ktorý vykonáva svoju funkciu permanentne (čl. 19).

90. Z toho vyplýva, že zmluvné strany prijali nie len záväzky plynúce z dohovoru týkajúce sa práv a slobôd uvedených v dohovore a jeho protokoloch, ale aj vytvorenie mechanizmu, ktorý má právomoc preskúmať a rozhodnúť o spôsobe zabezpečenia týchto práv a slobôd v rámci ich jurisdikcie. Úloha súdu je definovaná v čl. 32 a zahŕňa všetky otázky týkajúce sa nie len aplikácie, ale aj interpretácie dohovoru zmluvnými stranami:

„1. Právomoc súdu zahŕňa všetky otázky týkajúce sa výkladu a aplikácie dohovoru a jeho protokolov, ktoré sú mu predložené...“³⁴

91. Inými slovami, pristúpením k dohovoru zmluvná strana výslovne akceptuje kompetenciu ESĽP na interpretovanie dohovoru, a nie len na jeho aplikáciu. Štáty, ktoré sa stali zmluvnými stranami, prevzali záväzok: (1) zabezpečiť individuálne ľudské práva a základné slobody uvedené v dohovore; (2) aby ich konanie bolo overené medzinárodným tribunálom pre ľudské práva, ktorý má právomoc stanoviť, či dotknuté konanie bolo v súlade s ustanoveniami dohovoru, pričom toto overenie sa vykonáva interpretáciou a aplikáciou dohovoru na fakty a právne okolnosti každého jedného prípadu v momente rozhodovania o prípade.

92. Článok 46 ods. 1 dohovoru obsahuje záväznú povinnosť zmluvných štátov dodržiavať rozsudky ESĽP:

„Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že sa budú riadiť právoplatným rozsudkom súdu vo všetkých prípadoch, ktorých sú stranami.“

93. Článok 46 ods. 1 dohovoru je jednoznačnou právnou povinnosťou. Jeho centrálnosť bola opätovne potvrdená správou Riadiaceho výboru pre ľudské práva („CDDH“) o dlhodobejšej budúcnosti mechanizmu dohovoru, ktorý zdôraznil, že neexistujú výnimky z povinnosti podľa čl. 46.³⁵

---

³³ Benátska komisia, Správa o uplatňovaní medzinárodných zmlúv o ľudských právach vo vnútroštátnom práve a úloha súdov, op. cit., § 40.

³⁴ Pridané zvyraznenie

³⁵ Riadiaci výbor pre ľudské práva (CDDH): Správa o dlhodobejšej budúcnosti systému Európskeho dohovoru o ľudských právach (CDDH (2015) R84 Dodatok I, §§ 170 a 200. Pozri tiež Bruselskú deklaráciu, ktorá bola

94. Veľký senát ESLP v rozhodnutí vo veci Scozzari a Giunta v. Taliansko vypracoval význam čl. 46 dohovoru:

„Okrem iného z toho vyplýva, že rozhodnutie, v ktorom ESLP konštatuje porušenie, ukladá žalovanému štátu nie len právnu povinnosť zaplatiť dotknutým osobám sumy priznané ako spravodlivé zadostučinenie, ale tiež si zvoliť, podliehajúc dozoru Výboru ministrov, všeobecné a/alebo, ak je to možné, individuálne opatrenia, ktoré sa majú prijať v jeho vnútroštátnom právnom poriadku, aby sa ukončilo porušenie, ktoré zistil ESLP, a aby sa čo najviac, ako to je možné, zvrátili následky porušenia (pozri mutatis mutandis rozhodnutie vo veci Papamichalopoulos a iní v. Grécko (čl. 50) z 31. 10. 1995, séria A č. 330-B, s.58-59, §34). Okrem toho si žalovaný štát pod dohľadom Výboru ministrov môže slobodne vybrať prostriedky, ktorými bude plniť svoju právnu povinnosť podľa čl. 46 dohovoru pod podmienkou, že tieto prostriedky sú v súlade so závermi uvedenými v rozsudku ESLP.“³⁶

95. Sloboda, ktorú štáty majú pri vyberaní prostriedkov, ktoré sú v súlade s rozhodnutím ESLP, je nie len predmetom dohľadu vykonávaného Výborom ministrov, ale je tiež obmedzená vo svojej podstate.³⁷ Súd tiež stanovil, že vyplácanie peňažnej náhrady podľa čl. 41 dohovoru nevyklučuje iné nápravné opatrenia s cieľom dosiahnuť restitutio in integrum.³⁸

96. Interpretácia dohovoru ESLP, ako je vyjadrené v jeho rozhodnutiach, je pre zmluvné strany povinná rovnako ako samotné rozhodnutie, tak ako aj pre ESLP. *„Konečné rozhodnutia ESLP... majú formálnu právnu silu; rozsudok s formálnou právnou silou má rovnako aj hmotnoprávnu právnu silu. Účastníci konania sú teda viazaní prvkami rozsudku“³⁹* vrátane interpretácie, ktorú v ňom ESLP uviedol.

97. Článok 1 dohovoru nevyklučuje z kontroly žiadnu oblasť jurisdikcie zmluvných štátov vrátane ústavy.⁴⁰

98. Rozhodnutia ESLP teda disponujú autoritou res judicata, formálnou (nemôžu byť zmenené alebo napadnuté nad rámec spôsobov povolených v dohovore – prostredníctvom žiadosti o súhlas Veľkej komory – alebo určených v rokovacom poriadku – prostredníctvom žiadosti na interpretáciu alebo revíziu) a hmotnoprávnou (ich obsah a závery sú konečné a záväzné pre dotknuté strany). Tento účinok rozsudkov nevyhnutne vyplýva z čl. 46

---

prijatá v marci 2015. Konferencia zdôraznila, že, „účinné a rýchle vykonanie konečných rozsudkov ESLP zmluvnými štátmi je nevyhnutné“.

³⁶ Sťažnosť č. 39221/98 a 41963/98, rozsudok z 13. júla 2000, § 249.

³⁷ V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že niektorí tvrdia, že „v rámci svojej nedávnej praxe má ESLP tendenciu obmedziť slobodu štátu pri výbere vhodných opatrení a uviesť, aké individuálne opatrenia alebo všeobecné opatrenia je potrebné prijať, aby mal jeho rozsudok účinok“: pozri Andrea Caligiuri a Nicola Napoletano, Aplikácia dohovoru v národných systémoch, Sympóziu: Budúcnosť systému dohovoru, Talianska ročenka medzinárodného práva, zväzok 20 (2010), s. 146.

³⁸ Ibidem, § 250.

³⁹ Pozri Christoph Grabenwarter, Európsky dohovor o ľudských právach: Inherentné ústavné tendencie a úloha Európskeho súdu pre ľudské práva, ELTE Law Journal, s. 107.

⁴⁰ Vec *Anchugov a Gladkov proti. Rusku* (sťažnosti č. 11157/04 a 15162/05), 3. júl 2013, bod 108.

dohovoru (ako záväzok prijatý každým zmluvným štátom), ktorý stanovuje, že zmluvné strany sa zaväzujú dodržiavať konečné rozhodnutie ESLP v každom prípade, v ktorom sú stranou. „Článok 46 nerozlišuje medzi štátnymi orgánmi, ale rovnako zaväzuje zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc. Z pohľadu dohovoru je rozhodujúce to, že sa ukončí porušovanie dohovoru.“⁴¹ Podľa judikatúry ESLP

„súd berie na vedomie argument vlády, že obmedzenie, ktoré je namietané, je prijaté v takej časti ruskej ústavy, na ktorej doplnenie alebo zmenu sa vyžaduje obzvlášť zložitý postup... Súd v tejto súvislosti opakuje, že jeho úlohou je v zásade rozhodovať o zlučiteľnosti existujúcich opatrení s dohovorom. Prislúcha predovšetkým dotknutému štátu, aby pod dohľadom Výboru ministrov vybral prostriedky, ktoré sa majú použiť v jeho vnútroštátnom právnom poriadku tak, aby splnil svoju povinnosť podľa čl. 46 dohovoru... V tomto prípade má žalovaná vláda otvorený priestor na preskúmanie všetkých dostupných možností v tomto ohľade a na rozhodnutie, či súlad s čl. 3 protokolu č. 1 môže byť dosiahnutý prostredníctvom nejakej formy politického procesu alebo interpretovaním ruskej ústavy kompetentnými orgánmi (na prvom mieste ústavným súdom) v súlade s dohovorom tak, aby sa zladili ich účinky a vyšlo sa tak akémukoľvek rozporu medzi nimi.“⁴²

99. Štátne orgány (vrátane ústavného súdu) musia „dodržiavať ustanovenia dohovoru a rovnako odstrániť všetky prekážky v ich vnútroštátnom právnom systéme, ktoré by mohli zabrániť primeranej náprave situácie, v ktorej sa nachádza sťažovateľ“.⁴³ Článok 46 ods. 3 až 5 navyše priznáva ESLP nadradenú pozíciu pri výkone jeho rozhodnutí štátom (prostredníctvom štátnych orgánov).⁴⁴

100. Výklad ustanovení dohovoru ESLP v jeho rozhodnutí je založený na osobitnej povahe dohovoru, ktorý je „nástrojom európskeho verejného poriadku (ordre public) na ochranu individuálnych ľudských práv“⁴⁵ a na „meniacich sa podmienkach v rámci žalovaného štátu

---

⁴¹ Pozri Christoph Grabenwarter, Európsky dohovor o ľudských právach: Inherentné ústavné tendencie a úloha Európskeho súdu pre ľudské práva, ELTE Law Journal, s. 108.

⁴² Vec *Anchugov a Gladkov proti Rusku* (sťažnosti č. 11157/04 a 15162/05), 3. júl 2013, bod 111. Pridané zvýraznenie.

⁴³ Vec *Maestri proti Taliansku*, sťažnosť 39748/98, 17. február 2004, bod 47, citovaný v Christoph Grabenwarter, Európsky dohovor o ľudských právach: Inherentné tendencie ústavnosti a úloha Európskeho súdu pre ľudské práva, ELTE Law Journal, s. 108.

⁴⁴ (3) Ak Výbor ministrov dospeje k záveru, že dohľadu nad výkonom právoplatného rozsudku bráni problém spojený s výkladom rozsudku, môže vec predložiť súdu na výrok o otázke výkladu. ... (4) Ak Výbor ministrov dospeje k záveru, že sa Vysoká zmluvná strana odmieta riadiť právoplatným rozsudkom v spore, ktorého je stranou, môže po doručení formálneho upozornenia danej strane rozhodnutím prijatým dvojtretinovou väčšinou hlasov zástupcov oprávnených zasadať vo Výbore ministrov predložiť súdu otázku, či táto strana porušila svoj záväzok podľa odseku 1. ... (5) Ak súd skonštatuje porušenie odseku 1, predloží prípad Výboru ministrov na zváženie prijatia opatrení. Ak súd skonštatuje, že nedošlo k porušeniu odseku 1, predloží prípad Výboru ministrov a ten uzavrie jeho skúmanie.

⁴⁵ Vec *Loizidou proti Turecku*, predbežné námietky, sťažnosť 15318/89, 23. marec 1995, bod 93.

a v rámci zmluvných štátov vo všeobecnosti, ktoré reagujú napríklad na každú vznikajúcu konvergenciu vo vzťahu k štandardom, ktoré sa majú dosiahnuť“.⁴⁶

101. Povinnosť dodržiavať rozsudok ESLP vydaný vo veci proti zmluvnému štátu znamená dodržanie zistení súdu v tomto rozhodnutí. Vykonanie zahŕňa individuálnu nápravu, ale nie je tým obmedzené. Štát môže byť povinný prepracovať svoju legislatívu, reformovať administratívnu alebo súdnu prax s cieľom dať do súladu vnútroštátny právny systém s ustanoveniami dohovoru ako boli interpretované ESLP. Z judikatúry ESLP jasne vyplýva očakávanie, že rozsudok ESLP môže viesť k reforme vnútroštátnej právnej úpravy alebo súdnej praxe.⁴⁷

102. Záverom je, že výkon rozhodnutia je v prvom rade povinnosť dosiahnuť výsledok a v druhom rade, že rozhodnutie musí byť vykonané takým spôsobom, ktorý zaistí prijatie individuálnych aj všeobecných opatrení na nápravu dôsledkov porušení stanovených ESLP a zabráni budúcim podobným porušeniam, a to aj v prípade, že voľba prostriedkov spočíva vo všeobecnosti na zmluvnej strane (pod dohľadom Výboru ministrov).

103. Zo záväzkov obsiahnutých v dohovore, ako ich vykladá ESLP, ktorý tým bol poverený zmluvnými stranami pri ratifikácii, vyplýva, že štát nemá právo výberu či vykoná alebo nevykoná rozhodnutie, ale jeho voľba je obmedzená na výber prostriedkov, ktorými rozhodnutie vykoná. Ani toto právo štátu na voľbu nie je absolútne: štát musí rešpektovať aj druhú zásadu, ktorú ESLP odvodil vo svojej judikatúre, ktorou je zabezpečiť, aby každá reforma na vnútroštátnej úrovni bola v súlade s požiadavkami dohovoru.⁴⁸ Je tiež potrebné poznamenať, že „v rámci svojej nedávnej praxe má ESLP tendenciu obmedziť slobodu štátu pri výbere vhodných opatrení tak, že uvedie individuálne alebo všeobecne opatrenia, ktoré sa majú prijať na vykonanie jeho rozhodnutia“.⁴⁹

104. V tomto smere je možné odkázať na rôzne úlohy rozhodnutí ESLP:

„Rozhodnutia ESLP v skutočnosti slúžia nie len na rozhodovanie o prípadoch predložených súdu, ale všeobecnejšie k objasneniu, ochrane a rozvoju pravidiel zavedených dohovormi, čím prispievajú k dodržaniu záväzkov, ktoré na seba prevzali ako zmluvné strany (čl. 19).“⁵⁰

---

⁴⁶ Vec *Christine Goodwin proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť 28957/95, 11. júl 2002, bod 74.

⁴⁷ Vec *Vermeire proti Belgicku*, sťažnosť 12849/87, 29. november 1991, body 25 – 26.

⁴⁸ Pozri Už uvedený rozsudok Veľkej komory v prípade *Scozzari a Giunta*, ale aj *Broniowski proti Poľsku*, sťažnosť č. 31443/96 z 22. júna 2004: „S výhradou kontroly Výboru ministrov má žalovaný štát možnosť slobodne si vybrať prostriedky, čím splní svoju právnu povinnosť podľa čl. 46 dohovoru za predpokladu, že tieto prostriedky sú zlučiteľné so závermi uvedenými v rozsudku ESLP“ (bod 192) (zvýraznenie).

⁴⁹ *Andrea Caligiuri a Nicola Napoletano, Aplikácia Dohovoru v národných systémoch, Sympóziom: Budúcnosť systému Dohovoru, Talianska ročenka medzinárodného práva, zväzok 20 (2010), s. 146.*

⁵⁰ *Cec Írsko proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť 5310/71, 18. január 1978, body 154 – 155.

C. Metódy riešenia možného napätia medzi rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a vnútroštátnymi právnymi predpismi

105. Vo viacstupňovom právnom poriadku, ktorý existuje v súčasnosti v Európe, je napätie medzi jednotlivými stupňami európskeho právneho poriadku neodvratné. Existujú mechanizmy na zmiernenie napätia medzi rozhodnutiami ESĽP a vnútroštátnym (ústavným) právom vrátane výkladu podaného národnými ústavnými súdmi.

106. Európsky súd pre ľudské práva preskúmava vnútroštátne právo ako súčasť kontextu daného prípadu. Ako je už dobre známe, mechanizmus, ktorý ESĽP aplikuje pri predchádzaní konfliktov s vnútroštátnym konceptom práv, je doktrína primeranosti. Často sa odvoláva na názory vnútroštátnych súdov, Napríklad keď ide o určenie toho, či konkrétne právo je uznané vnútroštátnym právom⁵¹, keď ide o vyvažovanie jednotlivých práv,⁵² alebo keď ide o rozhodnutia urobené vnútroštátnymi orgánmi v otázkach týkajúcich sa posúdenia priorit pri prideľovaní obmedzených štátnych zdrojov.⁵³ Táto všeobecná zdržanlivosť je rozumná, právo vyjadruje normu spoločenskej skupiny a rôzne politické spoločenské skupiny majú rôzne normy. Ako vyjadril Weiler, stanovujú „základné hranice“.⁵⁴ Vo všeobecnosti platí, že ak ESĽP zistí „spoločnú európsku koncepciu“, vo všeobecnosti to odôvodňuje úzky priestor pre uváženie. Zisťovanie relatívnej váhy dvoch proti sebe stojacich práv v sebe zahŕňa hľadanie podstatných morálnych odôvodnení. Vnútroštátny ústavný súd alebo najvyšší súd je najlepšie schopný zvážiť tieto proti sebe stojace odôvodnenia. Európsky súd pred ľudské práva v niektorých prípadoch osobitne rešpektoval ústavné ustanovenia o ľudských právach alebo rozhodnutia ústavných či najvyšších súdov, ktoré vykladali katalóg ústavných práv.⁵⁵ Sú však aj prípady, kde sa porušenia objavili.⁵⁶

---

⁵¹ „V prípade, že... nadradené vnútroštátne súdy podrobne a presvedčivo analyzovali presnú povahu napadnutého obmedzenia na základe relevantnej judikatúry Dohovoru a zásad vyvedených z nej, Súdny dvor by potreboval silné dôvody, aby sa odlišoval od záveru týchto vnútroštátnych súdov, aby ich nahradil svojím vlastným stanoviskom k otázke výkladu vnútroštátneho práva... a konštatovaním, že na rozdiel od ich názoru preukázateľne existovalo právo uznané vnútroštátnym právom.“, vec *Roche proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť č. 32555/96 (ESĽP, 2005-XP), bod 120.

⁵² „Pokiaľ vnútroštátne orgány vykonali vyváženie medzi týmito dvomi právami v súlade s kritériami stanovenými judikatúrou ESĽP, ESĽP by si vyžadoval dôveryhodné dôvody nahradiť stanovisko vnútroštátnych súdov svojím stanoviskom“: *Axel Springer AG proti Nemecku*, sťažnosť č. 39954/08 (ESĽP, 7. februára 2012) v bode 88, ktoré sa odvoláva najmä na rozsudok Palomo Sánchez a i. proti Španielsku, č. 28955/06, 28957/06, 28959/06 a 28964/06 (Veľká komora) z 12. septembra 2011, bod 57).

⁵³ ESĽP, [dec] 8. júl 2003, *Sentges proti Holandsku*, sťažnosť č. 27677/02.

⁵⁴ Joseph Weiler, „Základné práva a základné hranice“, v *Ústave Európy – Nové šaty majú svojho cisára* (Cambridge, CUP, 1998).

⁵⁵ Pozri rozsudok *Leyla Sahin proti Turecku*, sťažnosť č. 44774/98 (ESĽP z 29. júna 2004) (Potreba sekularizmu v Turecku a zákaz nosenia šatiek na univerzite), *Dogru proti Francúzsku*, sťažnosť č. 27058/05 a *Kervanci proti Francúzsku*, sťažnosť č. 31645/04 (ESĽP, 16. december 2008) (Laïcité a zákaz nosenia šatiek na školách), *A, B a C proti Írsku*, sťažnosť č. 25579/05 (ESĽP, 16. decembra 2010) (ústavné práva plodu/nenarodeného dieťaťa, odkazoval na "pevne držaný" morálny pohľad medzi populáciou v Írsku).

⁵⁶ Napr. *Demir a Baykara proti Turecku*, sťažnosť č. 34503/97 (ESĽP, 12. november 2008) [2008] Dohovor 1345. Pozri ďalšiu sťažnosť *Wizerkaniuk proti Poľsku*, sťažnosť č. 18990/05 (ECtHR 5. júla 2011) a počiatkové zamietnutie prístupu Spolkového ústavného súdu Nemecka na vyváženie celistvosti/prejavu vo veci *von Hannover proti Nemecku*, sťažnosť č. 59320/00 (ESĽP z 24. júna 2004) [Dohovor] [294] (ďalej "objasnené" vo

107. EŠLP by malo byť pripravené prijať relatívne širokú divergenciu medzi európskymi štátmi v ich prístupe k vyvažovaniu práv.⁵⁷ Avšak, a to je kľúčové, ak má EŠLP vykonávať svoju prácu, mal by sa držať vyvažovania práva uskutočneného vnútroštátnym súdom len vtedy, ak bolo toto vykonané v súlade s princípmi stanovenými EŠLP. Preto má stále možnosť preskúmať výsledok a proces vyvažovania.⁵⁸

108. Najdôležitejšími prostriedkami na zamedzenie alebo minimalizáciu výsledných problémov je „dialóg“.⁵⁹ Na jeho vedenie existujú rôzne mechanizmy. Európsky súd pre ľudské práva mal pri svojom vzniku integrovaný mechanizmus neformálneho dialógu, na ktorom sa čiastočne zúčastňovali aj sudcovia. Táto forma už neexistuje, ale dvojstranný „dialóg“ v rámci EŠLP je naďalej zachovaný prítomnosťou vnútroštátneho sudcu v zložení každej komory alebo Veľkej komory pri vynášaní rozsudkov.

109. Keďže na základe čl. 46 dohovoru musí byť rozsudok EŠLP vykonaný, hlavný význam dialógu spočíva v hľadaní spôsobov, ako v budúcnosti koordinovať výklad a aplikáciu dohovoru súdom. Jedna z možných metód vyplýva zo skutočnosti, že EŠLP môže výslovne prehodnotiť alebo „objasniť“ rozsudok v budúcich prípadoch na základe objasnení a posteriori vnútroštátnym súdom.⁶⁰ Vnútroštátny súd môže využiť nový prípad s viac alebo menej podobnými následkami ako predchádzajúci prípad na vývin nového prístupu na zosúladenie požiadaviek dohovoru a vnútroštátneho ústavného práva, čím sa dá EŠLP – ak bola podaná sťažnosť – šanca na prehodnotenie jeho pôvodného postoja. Prípady *Caroline de Monaco* uvedené ďalej (v bode 66

---

veci *von Hannover č. 2 proti Nemecku*, sťažnosti č. 40660 a 60641/08(EŠLP, 7. februára 2012, pozri body 59 – 60).

⁵⁷ Pozri A Mowbray: Štúdia princípu spravodlivej rovnováhy v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (2010) v: *Revízia práva v oblasti ľudských práv* 289, 313. "Vyváženie práv, ako aj ziskov a strát rôznych osôb postihnutých procesom transformácie hospodárstva a právneho systému štátu, je výnimočne náročné. Za takýchto okolností by mala byť široká miera úvahy žalovaného štátu: *Broniowski proti Poľsku*, sťažnosť č. 31443/96 (EŠLP, 22. júna 2004), bod 182.

⁵⁸ Pozri nesúhlasný názor sudcu Lopeza Guerru vo veci *Axel Springer AG proti Nemecku*.

⁵⁹ Pozri Michael O'Boyle, "Úloha dialógu vo vzťahu medzi Európskym súdom pre ľudské práva a národnými súdmi" v: *Realizácia ľudských práv: Keď teória splňa prax. Štúdie na počesť Lea Zwaak*, Intersentia, str. 91. Pozri tiež, v kontexte EŠLP, A. Torres Pérez, *Konflikty práv v Európskej únii: Teória nadnárodného rozhodovania* (Oxford, Oxford University Press, 2010).

⁶⁰ Napríklad, tá časť rozsudku vo veci *Mulkiye a Ahmed Osman proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť č. 23452/94 (1998) Dohovor 101, ktorá bola pre Spojené kráľovstvo problematická, bola opätovne preskúmaná v rozsudku *Z a ďalší proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť č. 29392/95 (EŠLP, 10. mája 2001), „Súd sa domnieva, že jeho odôvodnenie v rozsudku *Osman* bolo založené na porozumení zákona o nedbanlivosti ... ktorý musí byť preskúmaný vo svetle objasnení, ktoré následne poskytl vnútroštátne súdy a najmä Snemovňa lordov. Pokiaľ ide o objasnenie, pozri body 67 – 68. Ďalším dobrým príkladom je prípad *Al-Khawaja a Tahery proti Veľkej Británii*. Na začiatku roka 2000 bol pán Al-Khawaja odsúdený za neslušné útoky a pán Tahery za zranenia s úmyslom spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví. Ich obvinenia spájalo to, že obe boli založené na nepriamych dôkazoch, resp. to tvrdili sťažovatelia. Komora zložená zo siedmich sudcov rozhodla v januári 2009, že došlo k porušeniu čl. 6 dohovoru. K tomuto záveru dospeli jednomyseľne. Napriek tomu bolo povolené odvolanie a vec bola postúpená Veľkej komore. Pred tým, než Veľká komora rozhodla vo veci, však Najvyšší súd Spojeného kráľovstva mal možnosť vo veci *R proti Horncastle a i.* vyjadriť sa k rozsudku Komory. Veľká komora potom mohla vziať do úvahy pripomienky domácich sudcov smerujúcich k samotnému rozsudku, ktorý mu bol predložený. Výsledok je známy: Veľká komora dospela k záveru, že dohovor nebol porušený pätnástimi hlasmi proti dvom (*Al-Khawaja a Tahery proti Veľkej Británii*, sťažnosť č. 26766/05 22228/06 [2011]).

a ďalšie) sú pre to príkladom. Treťou metódou je procesný mechanizmus, ktorého cieľom je zaručiť určitý stupeň súladu s ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré sa považujú za osobitne dôležité, a to konkrétne možnosť postúpiť vec alebo sa odvolať na Veľkú komoru.⁶¹ Ďalšia metóda, ktorá bude k dispozícii po nadobudnutí účinnosti protokolu 16 je, aby vyšší vnútroštátny súd požiadal o poradné stanovisko.

110. Rovnako je možné obmedziť možnosť konfliktu na základe vnútroštátneho ústavného poriadku vykonaním vôle vykladať ustanovenia vnútroštátnej ústavy v zmysle povinností vyplývajúcich z rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva.

111. Deľba moci v štáte (na zákonodarnú, výkonnú a súdnu) je záležitosťou ústavného práva (s výnimkou prípadov, v ktorých štát prevzal špecifické medzinárodné povinnosti ovplyvňujúce toto rozdelenie, napríklad povinnosť v niektorých prípadoch zabezpečiť súdne preskúmanie). Preto niektoré ústavné doktríny týkajúce sa úlohy súdov (vo vzťahu k zákonodarnému orgánu) môžu stanoviť, že vnútroštátne súdy by mali mať silné dôkazy o porušení dohovoru skôr, než vykonajú kontrolu ústavnosti založenú na dohovore.

112. Zaujímavý príklad dialógu medzi ESLP a vnútroštátnym súdom môžeme nájsť v Nemecku. Až doteraz nebolo prijaté žiadne rozhodnutie ESLP, ktoré by nebolo vykonané štátnymi orgánmi Nemecka.⁶² Napriek tomu existujú prípady, v ktorých sa interpretácia základných práv Spolkovým ústavným súdom Nemecka úplne nezhodovala s interpretáciou ESLP. Dva prípady ukazujú, ako sa ESLP vyrovnal s nezlučiteľnosťou v prípade konfliktu medzi nemeckou ústavou a dohovorom.

113. Prvý prípad sa týka fotografií hannoverskej princeznej Caroline – populárnej osobnosti v Nemecku – a jej detí, ktoré boli publikované v nemeckom časopise. Princezná Caroline zažalovala časopis s tvrdením, že (okrem iného) jej právo na súkromie bolo porušené. Spolkový súdny dvor Nemecka (Bundesgerichtshof) rozhodol, že zverejnenie fotografií neporušilo jej právo na súkromný život predovšetkým preto, že je typickou osobnosťou modernej spoločnosti.⁶³ V prípade týchto osôb existuje legitímny záujem verejnosti vedieť, ako sa taká osoba správa mimo výkonu reprezentačných úloh. Navyše, je potrebné zohľadniť právo na slobodu tlače. Princezná Caroline spochybnila toto rozhodnutie priamo pred Spolkovým ústavným súdom Nemecka (ďalej aj „Spolkový ústavný súd“), keď tvrdila, že rozsudok Spolkového súdneho dvora Nemecka porušil jej právo na súkromie. Spolkový ústavný súd odmietol sťažnosť princeznej Caroline z tých istých dôvodov.⁶⁴ Proti Spolkovej republike Nemecko podala sťažnosť na ESLP tvrdiac, že rozhodnutia nemeckých súdov porušili jej právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ako ho garantuje čl. 8 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva jasne

---

⁶¹ *Soile Lautsi a ďalší proti Taliansku*, sťažnosť č. 30814/06 (ESLP, 18. marca 2011).

⁶² A. Nußberger, Zlepšenie národného mechanizmu pre efektívne vykonávanie Európskeho dohovoru o ľudských právach, konferencia v Petrohrade 22. – 23. októbra 2015 – Správa o Nemecku, s. 2.

⁶³ Rozhodnutia Spolkového najvyššieho súdu Nemecka v civilných veciach (BGHZ) 131, 361

⁶⁴ Spolkový ústavný súd Nemecka, rozhodnutie z 15. decembra 1999 1BvR653/96, http://www.bverfg.de/e/rs19991215_1bvr065396en.html

stanovil, že „napriek voľnej úvahe poskytnutej štátom v tejto oblasti je toho názoru, že nemecké súdy nedosiahli spravodlivú rovnováhu medzi konkurenčnými záujmami“.⁶⁵

114. V nadväznosti na tento rozsudok EŠLP Spolkový ústavný súd Nemecka musel opätovne preskúmať rozsudok Spolkového súdneho dvora vo veci Hannoverskej princeznej Caroline. Súd zdôraznil, že preskúmanie zahŕňa aj otázku, či je vyvažovanie základných práv vnútroštátnymi súdmi v rozpore s „ústavne relevantným štandardom v dohovore“ (BVerfGE 120, s. 180).⁶⁶ Nemecké súdy musia integrovať rozhodnutie EŠLP do príslušnej právnej oblasti vnútroštátneho právneho systému.⁶⁷ Spolkový ústavný súd Nemecka zistil, že – berúc do úvahy odôvodnenie rozsudku EŠLP, rozlišujúc odlišné prípady možného porušenia práva na súkromie a odôvodňujúc potrebu menšieho prispôsobenia princípov stanovených v skoršom rozhodnutí – Spolkový súdny dvor nedodrжал v plnej miere svoju povinnosť. Vyvažovanie práva na súkromie a práva na slobodu tlače Spolkovým ústavným súdom Nemecka bolo neskôr prijaté v rozsudku EŠLP.⁶⁸ „Dialóg“ medzi súdmi vyriešil konflikt.

115. Druhá vec sa týkala nemeckého zákona o preventívnom zadržaní. Spolkový ústavný súd v roku 2004 rozhodol, že retroaktívne predĺženie tohto opatrenia nemeckého trestného práva bolo v rozpore s nemeckou ústavou, konkrétne s právom na slobodu (čl. 2 ods. 2 druhá veta nemeckej ústavy) a so zákazom retroaktívneho trestu (čl. 103 ods. 2 nemeckej ústavy).⁶⁹ Z pohľadu Spolkového ústavného súdu, berúc do úvahy v Nemecku zavedený dvojitý systém sankcií v trestnom práve, nebolo retroaktívne predĺženie preventívneho zadržania kvalifikované ako sankcia, ale ako opatrenie na nápravu a prevenciu. Európsky súd pre ľudské práva v roku 2009 rozhodol vo veci proti Nemecku tak, že nemecké ustanovenia o retroaktívnom predĺžení preventívneho zadržania porušujú čl. 7 dohovoru, okrem iného preto, že podľa EŠLP preventívne zadržanie musí byť klasifikované ako trest v zmysle čl. 7 ods. 1 dohovoru.⁷⁰

116. Po rozsudku EŠLP z roku 2009 Spolkový ústavný súd Nemecka v roku 2001 znovu zväzil svoje predchádzajúce rozhodnutie z roku 2004 (BVerfGE 128, s. 326).⁷¹ Súd zahrnul rozsudok EŠLP z roku 2009 do svojho rozhodnutia. V dôsledku toho bol zohľadnený výklad čl. 7 ods. 1 dohovoru podaný EŠLP.⁷² Spolkový ústavný súd sa taktiež výslovne odvolával na rozsudok

---

⁶⁵ *Von Hanover proti Nemecku*, sťažnosť č. 59320/00 (EŠLP 14. jún 2004), bod 79,

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853>

⁶⁶ Preklad do angličtiny: Spolkový ústavný súd Nemecka, uznesenie z 26. februára 2008, 1 BvR 1602, 1606, 1626/07, ods. 73, http://www.bverfg.de/e/rs20080226_1bvr160207en.html.

⁶⁷ Spolkový ústavný súd Nemecka: Uznesenie z 26. februára 2008 1 BvR 1602, 1606, 1626 – 1607, bod 75, http://www.bverfg.de/e/rs20080226_1bvr160207en.html.

⁶⁸ M. proti Nemecku, sťažnosť č. 19359/04 (EŠLP, 17. december 2009), bod 73 <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96389>.

⁶⁹ Spolkový ústavný súd Nemecka: rozhodnutie z 5. februára 2004, 2 BvR 2029/01, http://www.bverfg.de/e/rs20040205_2bvr202901.html (k dispozícii iba v nemčine).

⁷⁰ M. proti Nemecku, sťažnosť č. 19359/04 (EŠLP, 17. december 2009), bod 97 a nasl. a 124 a nasl. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96389>.

⁷¹ Spolkový ústavný súd Nemecka: rozhodnutie zo 4. mája 2011, 2 BvR 2365/09, bod 96, http://www.bverfg.de/e/rs20110504_2bvr236509en.html.

⁷² Spolkový ústavný súd Nemecka: rozhodnutie zo 4. mája 2011, 2 BvR 2365/09, ods. 100 a nasl., http://www.bverfg.de/e/rs20110504_2bvr236509en.html.

ESLP pri vyvažovaní rôznych základných práv dotknutých v prípade a záujmu verejnosti v rámci zásady proporcionality. Spolkový ústavný súd rozhodol, že nemecké ustanovenia o retroaktívnom predĺžení preventívneho zadržania nie sú v súlade s nemeckou ústavou interpretovanou v rámci judikatúry ESLP.

V. Analýza novely z roku 2015

117. V prvom rade je potrebné rozlíšiť na jednej strane ustanovenie, ktoré umožňuje ústavnému súdu vyjadriť svoj právny názor na súlad medzi interpretáciou ústavy podaný ústavným súdom v konkrétnom prípade a platnou ústavou, a na druhej strane ustanovenie, ktoré umožňuje ústavnému súdu vyjadriť právny názor k „vykonateľnosti“ konkrétneho rozsudku ESLP (t. j. (ne)možnosť vykonať konkrétny rozsudok ESLP). Pokiaľ novely ústavného zákona o ruskom ústavnom súde odrážajú skutočnosť, že ústavný súd má právomoc rozhodnúť o súlade opatrenia na výkon medzinárodného rozhodnutia navrhnutého ruskými orgánmi s ústavou, neporušujú medzinárodné právo. Ak sa ruský ústavný súd domnieva, že ústavné právo bráni uplatneniu rozsudku ESLP v konkrétnom prípade vo vnútroštátnom právnom poriadku, zdá sa byť vhodné, aby sa v prvom rade zosúladiť povinnosti, ktoré sú v konflikte (tak ako to urobil Spolkový ústavný súd Nemecka). V prípade, že sa to nepodarí, tu končí úloha ruského ústavného súdu.

118. Avšak v budúcnosti môže byť ďalšia príležitosť na vyriešenie zosúladenia dohovoru a vnútroštátneho ústavného práva. Dialóg medzi ESLP a ústavným súdom môže pokračovať. Okrem toho, povinnosť dodržiavať dohovor je povinnosťou štátu. Ak ústavný súd nemôže urobiť viac, iná zložky štátu, t. j. ústavodarca, môže prevziať dialóg a buď hľadať prijateľné riešenie problému, alebo podniknúť kroky na ukončenie jeho zmluvnej povinnosti.

119. Novela oprávňuje ruský ústavný súd rozhodovať o „vykonateľnosti“ rozsudkov ESLP. Inými slovami, ak ústavný súd nemôže „odstrániť neistotu“ v prípade rozporu medzi ústavou a medzinárodným rozhodnutím, podľa čl. 106 sa na území Ruskej federácie neurobia (neprijmú) žiadne opatrenia (akty) zamerané na vykonanie. Novely teda zavádzajú riešenie „všetko alebo nič“; vychádzajú z premisy, že možný rozpor musí byť vyriešený buď tým, že sa odmietne vykonanie rozsudku ESLP – čo je neprijateľné – alebo sa vyhlási, že nie je rozpor medzi rozsudkom a ruskou ústavou, „čierna alebo biela“ alternatíva.

120. Aj keby sa preskúmanie týkalo súladu výkladu, ktorý ESLP použil vo svojom rozhodnutí/rozsudku (a nie ustanovenia dohovoru ako takého), záver je ten istý: nie je možné oddeliť dohovor od jeho súdneho výkladu podaného ESLP (ako to už bolo vysvetlené). Ruský ústavný súd v skutočnosti vyjadruje rovnaký názor vo svojom rozsudku z júla 2015. V oddiele 3 ods. 3 uvádza, že „medzinárodná zmluva je záväzná pre jej zmluvné strany v tom zmysle, ktorý možno vyvodiť citovaným interpretačným pravidlom Je potrebné poznamenať, že ratifikáciou dohovoru v roku 1998 Ruská federácia prijala dozorný mechanizmus v čase, keď bola rozsiahla interpretačná činnosť ESLP jasná pozri ods. 43-45). Z toho vyplýva, že aj za predpokladu, že by ESLP podal v konkrétnom prípade vyvíjajúci sa výklad, žalovaný štát by bol napriek tomu povinný vykonať ho v plnom rozsahu.

121. Pri rozhodovaní o „vykonateľnosti“ rozsudkov ESLP, bude ruský ústavný súd – berúc inšpiráciu zo svojho rozhodnutia z júla 2015, skúmať, či (1) výklad podaný ESLP „prestavuje obmedzenie občianskych a ľudských práv a slobôd“, ako ich upravuje ruská ústava, (2) je ústava „úplnejšia“ než dohovor alebo (3) ESLP vykladal dohovor spôsobom, ktorý je v rozpore s jeho predmetom a účelom. Keďže tento posledný predpoklad je nepravdepodobný, toto stanovisko sa zameria na prvý a druhý dôvod.

122. Pokiaľ ide o prvé kritérium, je ťažké si predstaviť, že ESLP by našiel porušenie, ak by vnútroštátny právny poriadok skutočne zabezpečoval vyššiu úroveň ochrany. Skutočnosť, že dohovor je len minimálnym štandardom, odráža čl. 56 dohovoru, ktorý ustanovuje, že „nič v tomto dohovore sa nebude vykladať tak, aby obmedzovalo alebo zasahovalo do výkonu ľudských práv a základných slobôd, ktoré môžu byť uznané zákonmi ktorejkoľvek vysokej zmluvnej strany alebo akýmkoľvek iným dohovorom, ktorého je táto zmluvnou stranou“.

123. Pokiaľ ide o druhé kritérium, je vhodné poznamenať, že podľa niektorých častí medzinárodnej doktríny „medzinárodné normy, ktoré porušujú základné práva a trpia demokratickými nedostatkami, by mali byť vo vnútroštátnom právnom poriadku nevymáhateľné. Autori to považujú za „ústavné právo na odpor“ nevyhnutný na to, aby štáty boli schopné vo všeobecnosti prijať nadradenosť a prípadnú priamu uplatniteľnosť medzinárodného práva.“⁷³ Ale takýto mechanizmus môže fungovať len vtedy, ak sú už opísané parametre dialógu – vrátane povinnosti podľa čl. 46 dohovoru – rešpektované.

124. Pokiaľ ide o dôvod nevykonania založený na „porušení normy medzinárodnej normy osobitného významu“, je potrebné poznamenať, že podľa Viedenského dohovoru o zmluvnom práve musí byť táto norma spojená s vyjadrením súhlasu byť viazaný zmluvou. Článok 46 ods. 1 stanovuje, že „skutočnosť, že pri vyjadrení súhlasu štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, došlo k porušeniu niektorého z ustanovení jeho vnútroštátneho práva týkajúceho sa oprávnenia uzavierať zmluvy, sa štát nemôže dovoliavať ako dôvodu pre zrušenie svojho súhlasu, ibaže toto porušenie bolo zjavné a týka sa osobitne dôležitého pravidla jeho vnútroštátneho práva.“. To znamená, že príslušná norma sa musí vzťahovať len na postup ratifikácie, pristúpenia, schválenia alebo prijatia zmluvy, ako ho stanovuje ústava, a nie na ustanovenia ústavy, ako sú tie uvedené v kapitole 1 („Základy ústavného systému“) a kapitole 2 („Občianske a ľudské práva a slobody“) ruskej ústavy.

125. Pokiaľ ide o „abstraktný charakter“ noriem dohovoru (ktoré preto „vyzývajú“ na podanie výkladu ESLP, ktorý môže byť v rozpore s ústavou), existuje bohatá právna doktrína, ktorá argumentuje v prospech samovykonateľnosti (alebo dokonca priameho účinku) hmotných subjektívnych práv zaručených dohovorom.

126. Novela sa v prvom rade odvoláva na vykonanie všeobecných opatrení, čo znamená, že pri svojej budúcej činnosti vychádzajúcej z novely sa nebude ruský ústavný súd obmedzovať na vyvažovanie súkromných proti sebe stojacich záujmov a práv, ale bude opätovne vyvažovať

---

⁷³Pozri Anne Peters, Stratená nadradenosť: Stret medzinárodného práva s vnútroštátnym ústavným právom, Vienna Online Journal on International Constitutional Law, zv. 3, 2009. K dispozícii na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1559002>, s. 195.

medzi všeobecným záujmom štátu a záujmami tých jednotlivcov, ktorých porušenie práva bolo vyslovené rozsudkom ESLP (čo sa odráža v mnohých odkazoch na štátnu zvrchovanosť zakotvenú ruskou ústavou uvedených v júlovom rozhodnutí). ESLP však zvyčajne vo svojom rozsudku vykoná vyvažovanie záujmu štátu a záujmu jednotlivca v nadväznosti na konanie, v ktorom bol štát zastúpený a bolo mu umožnené predkladať argumenty. V tomto prípade je neprijateľné, aby ruský ústavný súd v procese rozhodovania na základe jeho nových kompetencií dospel k záveru odlišnému od posledného a záväzného záveru ESLP.

127. Ako potvrdil Spolkový ústavný súd Nemecka⁷⁴, dosiahnuť iný záver než dosiahol ESLP je možné len v prípade implementácie rozsudku, ktorý zahŕňa vyvažovanie súkromných práv a aj to len vtedy, ak je boli dôvody na dosiahnutie takého riešenia riadne podporené argumentmi. Opätovné vyváženie medzi záujmom štátu a dotknutým záujmom jednotlivca by bolo nie len v rozpore so zásadou *res iudicata*, ale znamenalo by aj ignorovanie záujmu štátu na rešpektovaní ľudských práv a povinnosti a povinnosti rešpektovať rozsudky ESLP.

128. Odmietnutie vykonať rozsudok ESLP by znamenal aj ignorovanie záujmu tých jednotlivcov, ktorých právo bolo porušené a v ktorých prospech ESLP rozhodol o individuálnych opatreniach. Konanie ruského ústavného súdu vychádzajúce z novely nielenže blokuje výkon rozsudku, pokiaľ ide o všeobecné opatrenia, ale podľa novely paralyzuje „všetky opatrenia na vykonanie“, takže aj vyplatenie spravodlivého finančného zadosťučinenia, o ktorom rozhodol štrasburský súd; je to rovnako neprípustné.

129. Je samozrejmé, že vykonávajúce opatrenie zvolené štátom nemá byť v rozpore s jeho ústavou; môže sa stať, že ústavný súd nebude vedieť odstrániť tento rozpor s ústavou. Ako je už uvedené, toto je záležitosť ústavného práva. Ale novela neustanovuje, že ak určité vykonávacie opatrenie je v rozpore s ústavou, štátne orgány zvolia iný spôsob. Novela veľmi prísne a jasne stanovuje, že výkon ako celok je zastavený a nemožno prijať žiadne kroky vedúce k zosúladieniu vnútroštátneho práva s rozhodnutím/rozsudkom ESLP s cieľom umožniť vykonanie rozhodnutia/rozsudku.

130. Politický význam tohto záveru zdôrazňuje fakt, že podanie sťažnosti federálnymi orgánmi na ústavný súd sa považuje za aspekt právomoci tohto orgánu „v súvislosti s ochranou záujmov Ruskej federácie“, zatiaľ čo táto sťažnosť by mala byť založená len na právnych argumentoch (čl. 1 ods. 1). Navyše, právo podať sťažnosť je povolené nie len vzhľadom na ochranu práv občana, ale aj vzhľadom na dodržiavanie ústavných zásad ako celku (čl. 1 ods. 2).

131. Ochrana postavenia občanov je oslabená v rozsahu, v akom je ústavný súd oprávnený rozhodovať „bez pojednávania“ (čl. 1 ods. 3, čl.47¹ zmeneného zákona z roku 1994) konajúc v možnom rozpore s právom na spravodlivé súdne konanie. Zdá sa, že dôležité je len postavenie federálnych orgánov podávajúcich sťažnosť, zatiaľ čo postavenie dotknutých osôb možno formálne ignorovať. Sťažnosti podané federálnymi orgánmi sa však spravidla týkajú rozsudkov ESLP vydaných v nadväznosti na individuálnu sťažnosť podanú na základe čl. 34 dohovoru.

---

⁷⁴Pozri vec č. 2 BvR 1481/04 "Görgülü", 14. október 2004, anglický preklad dostupný na http://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2004/10/rs20041014_2bvr148104en.html; okrem iného aj 2 BvR 209/14, § 43, 18. december 2014.

V takom prípade rozsudok ovplyvní jednotlivca alebo skupinu osôb, ktorých práva musia byť zabezpečené v konaní pred ruským ústavným súdom.

132. Novely tým, že umožňujú Rusku odmietnuť vykonať rozsudky ESLP, narúšajú efektivitu týchto rozsudkov a práv nimi chránených závislých na ich vykonaní, a tým efektívne popierajú právo na prístup k ESLP.⁷⁵

133. Ruský ústavný súd sa vo svojom rozhodnutí z júla 2015 odvoláva na doktrínu o *priestore pre uváženie* (spolu so zásadou subsidiarity), aby odôvodnil riešenie, ktoré bolo neskôr uvedené v decembrovej novele. Európsky súd pre ľudské práva garantuje štátu voľnú úvahu. Ak existuje jednotná prax alebo spoločné európske štandardy v oblasti, ktorú skúma, tak je priestor na uváženie užší, zatiaľ čo ak sú medzi členskými štátmi podstatné rozdiely, priestor je širší. Toto hodnotenie v mnohých prípadoch uvádza samotné ESLP v konaní pred ním (štrasburský súd hodnotí, či dotknutý štát prekročil alebo nie svoj priestor pre uváženie, ktorý mu bol poskytnutý v tejto oblasti a či zabezpečil alebo nie práva sťažovateľov), a ako také je uvedené aj v rozsudku. Po vydaní musí byť rozsudok vykonaný v celku, pretože jeho závery zahŕňajú výklad podaný ESLP vrátane posúdenia rozsahu priestoru pre uváženie. V procese vykonania rozsudku nemôže štát znovu otvoriť otázku priestoru na uváženie, ktorá už bola otvorená, predebatovaná a definitívne uzatvorená ESLP vydaním rozsudku. Štát, ktorý by takto konal (v našom prípade ide o Rusko prostredníctvom ústavného súdu), by spochybnil výklad ESLP v prospech vlastného výkladu. Táto iniciatíva by bola rovnocenná konaniu pred štrasburským súdom na vnútroštátnej úrovni, ktoré bolo raz a navždy ukončené rozsudkom.

VI. Porovnanie nových právomocí Ústavného súdu Ruskej federácie s právomocami iných vybraných európskych ústavných súdov

A. Nemecko

134. Porovnanie judikatúry Spolkového ústavného súdu Nemecka s kompetenciami ruského ústavného súdu zavedených novelou ruského zákona ukazuje, že existujú podstatné rozdiely.

135. Po prvé, novela ruského zákona zaviedla postup priameho preskúmania ústavnosti rozhodnutia ESLP, ktorý vedie k rozhodnutiu o vykonateľnosti rozhodnutia ESLP v Rusku (zavedenie bodu 3² do čl. 3 ods. 3 ruského zákona z roku 1994). Sťažovateľom musí byť ruský federálny orgán výkonnej moci oprávnený konať v oblasti ochrany verejných záujmov Ruska. Ruský orgán môže vychádzať len zo samotného tvrdenia, že rozhodnutie ESLP porušuje ruskú ústavu (čl. 36 ods. 2 ruského zákona). Takéto konanie v nemeckom právnom systéme neexistuje. Na Spolkový ústavný súd sa možno obrátiť iba v prípade, ak sťažovateľ

---

⁷⁵ Pozri mutatis mutandis vec *Hornsby proti Grécku*, sťažnosť č. 18357/91, 19. marec 1997, bod 40; pozri tiež Antonio Augusto Cancado Trindade a Dean Spielmann, *Storočie medzinárodnej spravodlivosti a vyhliadky do budúcnosti*. Retrospektívy storočia medzinárodnej spravodlivosti a vyhliadky do budúcnosti., Wolf Legal Publishers, Holandsko, s. 27 – 28. Antonio Augusto Cancado Trindade cituje v tejto súvislosti judikatúru Interamerického súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci *Baena Ricardo a iní* (270 Workers v Panama, body 72 – 74, 82 – 83).

tvrdí, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu alebo – v extrémnych prípadoch – vnútroštátne právo alebo rozhodnutie vnútroštátneho orgánu porušuje niektoré z jeho základných práv chránených nemeckou ústavou. Svoju sťažnosť môže odôvodniť tvrdením, že vnútroštátny súd porušil jeho základné právo, ktoré musí byť interpretované vo svetle dohovoru, vrátane odôvodnenia rozhodnutí ESLP. Ak dospel Spolkový ústavný súd k inému výkladu v prípade dotknutého základného práva alebo k inému vyváženiu základných práv, je tento orgán vyzvaný, aby v takých prípadoch uplatnil rozhodnutie ESLP. Spolkový ústavný súd musí rešpektovať ústavnú povinnosť otvorenosti nemeckej ústavy voči povinnostiam vyplývajúcim z verejného medzinárodného práva vrátane spolupráce s medzinárodnými súdmi. To, že Spolkový súdny dvor implementuje tieto požiadavky, je možné vidieť v dvoch prípadoch uvedených v bodoch 67 – 70. Toto stanovisko už navyše poukázalo na to, že existujú aj iné modely „dialógu“ alebo spolupráce medzi ESLP a vnútroštátnymi súdmi.

136. Po druhé, ruský zákon oprávňuje ruský ústavný súd rozhodovať o súlade rozsudku ESLP s ruskou ústavou. Toto rozhodnutie zaväzuje všetky ostatné ruské súdy, rovnako ako iné verejné orgány a zakazuje aplikáciu dotknutého rozsudku ESLP (čl. 104 a zavedený čl. 106 ods. 2 ruského zákona). Zabraňuje dialógu a neumožňuje nájsť v budúcnosti riešenie. Takýto efekt nevyplýva z rozsudkov Spolkového súdneho dvora Nemecka, a to aj keď súd považuje odôvodnenie ESLP za odporujúce nemeckej ústave.

137. Po tretie, zdá sa, že novelizovaný ruský zákon sa zakladá na jasnom rozlíšení medzi ústavným právom a medzinárodným právom verejným. Ako sme však už uviedli, nie je výslovne vylúčené, že sa ruský ústavný súd pokúsi vykladať ruskú ústavu vo svetle dohovoru a jeho výkladu podaného ESLP. Z rozhodnutia č. 21 ruského ústavného súdu možno vidieť, že teoreticky to možné je, hoci to nemusí byť nevyhnutne nasledované v praxi.

138. Naopak, nemecký systém ústavného práva – „živé právo“ - je založený na myšlienke spolupráce a harmonizácie týchto dvoch právnych režimov. Je povinnosťou Spolkového ústavného súdu nájsť také riešenie konkrétneho prípadu, ktoré rešpektuje nemeckú ústavu aj dohovor. Preto musí byť výklad základných práv obsiahnutých v nemeckej ústave brať do úvahy dohovor a rozsudky ESLP.

B. Taliansko

139. Taliansky ústavný súd podporuje názor, podľa ktorého je pre talianskych sudcov judikatúra ESLP záväzná, pokiaľ ide o výklad ustanovení dohovoru, ktorý musia títo sudcovia uplatniť pri vydávaní rozsudkov. Tento záväzný charakter je uznaný, nielen pokiaľ ide o rozhodnutia voči Taliansku, ale aj v prípade rozsudkov voči iným krajinám pokiaľ sa týkajú skutočností, o ktorých je taliansky súd povinný rozhodnúť. Preto ak sa vyskytne rozpor medzi talianskym právom a ustanoveniami dohovoru, sú sudcovia povinní vykladať taliansky zákon v súlade s dohovorovým právom a judikatúrou ESLP. Ak zosúladenie nie je možné, sudcovia musia predložiť prípad ústavnému súdu, ktorý má právomoc posúdiť rozpor medzi dohovorom a talianskym právom vo forme súdneho preskúmania právnych predpisov v rozsahu akom je taliansky zákonodarca viazaný samotnou ústavou (čl. 117) s cieľom dodržať ustanovenia dohovoru.

140. Práve v tomto štádiu zasiahne ústavný súd s cieľom preskúmať súlad talianskeho práva s dohovorom a judikatúrou ESLP a musí priznať prednosť dohovorovému právu. Toto riešenie môže odmietnuť len vtedy, ak ochrana ľudských práv a základných slobôd poskytnutá dohovorom predstavuje zásah alebo obmedzenie výkonu práv a slobôd, ktorým je poskytnutá vnútroštátna ústavná ochranu (čl. 53 dohovoru).

141. Táto interpretačná línia nie je v rozpore s rozhodnutím ústavného súdu vo veci *Maggio*⁷⁶, ktorú cituje ruská doktrína a judikatúra. V takom prípade ústavný súd vyvážil rôzne záujmy v súlade s judikatúrou štrasburského súdu a priznal záujmom štátu význam, ktorý podľa jeho názoru dovoľuje judikatúra.

VII. Závery

142. Novela Ústavného zákona o ústavnom súde Ruskej federácie z roku 2015 oprávňuje ústavný súd vyhlásiť rozhodnutia medzinárodných súdov vrátane Európskeho súdu pre ľudské práva za „nevykonateľné“. Takýto rozsudok by bol založený na nezlučiteľnosti rozhodnutia medzinárodného súdu s „podstatou ruského ústavného systému“ a „režimom ľudských práv ustanoveným ústavou Ruskej federácie“. Dôsledkom takého nálezu ruského ústavného súdu by bolo, že na území Ruskej federácie nie je možné „akékoľvek konanie/akt“, ktorého cieľom je vykonanie medzinárodného rozhodnutia. Týka sa to všeobecných aj individuálnych opatrení na vykonanie, rovnako ako aj budúcich rozhodnutí.

143. Ak podľa vnútroštátneho práva nemôže ústavný súd odstrániť rozpor medzi ústavou a medzinárodným rozhodnutím, vrátane rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva, môže byť povinný to jednoducho vyhlásiť. Tým však nekončí povinnosť štátu vykonať medzinárodné rozhodnutie. Bez ohľadu na to, aký je vzťah medzi vnútroštátnym a medzinárodným právom, štát je viazaný v zmysle čl. 26 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve rešpektovať ratifikované dohody a v zmysle čl. 27 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve sa nemôže odvolávať na ustanovenie jeho vnútroštátneho práva ako na dôvod svojej neschopnosti plniť zmluvu, vrátane dohovoru. Vykonanie medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z platnej a účinnej zmluvy pre určitý štát je zodpovednosťou štátu ako celku, t. j. všetkých štátnych orgánov vrátane ústavného súdu; je preto úlohou všetkých štátnych orgánov nájsť vhodné riešenie na zabezpečenie súladu ustanovení dohovoru s ustanoveniami ústavy (napríklad prostredníctvom výkladu alebo dokonca zmenou ústavy).

144. Namiesto toho bola ruskému ústavnému súdu udelená právomoc vyhlásiť medzinárodné rozhodnutie ako „nevykonateľné“, ktoré zabraňuje vykonaniu tohto rozhodnutia akýmkoľvek spôsobom v Ruskej federácii. Je to nezlučiteľné s povinnosťami Ruskej federácie, ktoré jej vyplývajú z medzinárodného práva.

145. Možné vyhlásenie nevykonateľnosti rozsudku ESLP porušuje čl. 46 dohovoru, ktorý ustanovuje jednoznačnú právnu povinnosť štátu dodržiavať výklad a aplikáciu dohovoru zo strany ESLP vo veciach vedených proti nemu. Výklad dohovoru podaný ESLP, ako je to možné vidieť v jeho rozhodnutiach/rozsudkoch, je pre zmluvné strany rovnako záväzný ako

---

⁷⁶ Taliansky ústavný súd, rozsudok z 19. - 28. novembra 2012, č. 264.

samotné rozhodnutie/rozsudok a dohovor sám osebe. Sloboda rozhodovať o vykonaní rozsudku sa vzťahuje k spôsobu jeho vykonania a nie je absolútna. Štát musí rozsudok vykonať; v diskrečnej právomoci štátu je len forma, aj keď ani táto diskrečná právomoc nie je bezhraničná.

146. Štáty musia odstrániť možné napätie a rozpory medzi rozhodnutiami ESLP a ich vnútroštátnym systémom, a to aj prostredníctvom vzájomného dialógu, ak je to možné. Ide o prostriedok, ktorého efektívnosť bola preukázaná v mnohých inšanciách vo viacerých členských štátoch Rady Európy. Ruská federácia by sa namiesto jednostranného opatrenia prijatého v rozpore s Viedenským dohovorom o zmluvnom práve, ktorý stanovuje, že štát musí vykladať zmluvu „v dobrej viere“ (čl. 31), mala usilovať o dialóg.

147. Novela čl. 47 stanovuje, že ústavný súd môže rozhodnúť „bez pojednávania“. Keďže vykonanie alebo nevykonanie rozhodnutia ESLP týkajúceho sa ruského sťažovateľa sa samozrejme dotkne tohto sťažovateľa, je nevyhnutné plne rešpektovať zásadu rovnosti zbraní a poskytnúť mu možnosť predložiť svoje argumenty.

148. Benátska komisia dospela k záveru, že ak sa má zachovať novela z roku 2015, federálny ústavný zákon o Ústavnom súde Ruskej federácie v platnom znení, musí byť novelizovaný na základe už uvedenej analýzy. Mali by sa prijať aspoň nasledujúce opatrenia:

- právomoc a akýkoľvek odkaz na právomoc ústavného súdu rozhodnúť o „vynútiteľnosti“ medzinárodného rozhodnutia by mal byť odstránený z federálneho ústavného zákona o ústavnom súde; pojem „vynútiteľnosť“ by mal byť nahradený pojmom „zlučiteľnosť ruskými orgánmi navrhnutého spôsobu výkonu medzinárodného rozhodnutia s ruskou ústavou“; táto právomoc by mala byť vylúčená voči tým konkrétnym opatreniam, ktoré uviedol ESLP vo svojom rozsudku;
- federálny ústavný zákon o ústavnom súde by mal jasne uviesť, že individuálne opatrenia na vykonanie obsiahnuté v rozsudku ESLP, akým je spravodlivé finančné zadost'učinenie, nemôžu byť predmetom ústavného preskúmania;
- nové čl. 104⁴ ods. 2 a čl. 106 od. 2 federálneho ústavného zákona o ústavnom súde by sa mali vypustiť;
- do federálneho ústavného zákona o ústavnom súde by sa mali doplniť ustanovenia, ktoré stanovujú, že ak ústavný súd rozhodne, že spôsob výkonu je nezlučiteľný s ruskou ústavou, ruské orgány musia nájsť alternatívny spôsob vykonania medzinárodného rozhodnutia. Jednou z možností môže byť novela právneho rámca, dokonca aj ústavy;
- článok 47 federálneho ústavného zákona o ústavnom súde by mal byť novelizovaný, aby sa zabezpečilo, že akékoľvek konanie pred ústavným súdom, v rámci ktorého sa posudzuje súlad spôsobu výkonu medzinárodného rozhodnutia s ruskou ústavou, by malo zhrnúť jednotlivca, ktorý vystupoval ako sťažovateľ pred dotknutým súdom alebo orgánom.

149. Benátska komisia ostáva k dispozícii orgánom Ruskej federácie pre prípad poskytnutia akejkoľvek pomoci pri zabezpečení súladu federálneho ústavného zákona o ústavnom súde s medzinárodnými štandardmi.